Адыгэ макъ

№ 248 (20013)

2011-рэ илъэс

БЭРЭСКЭЖЪЫЙ

ТЫГЪЭГЪАЗЭМ и 28-рэ

Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэмрэ и Правительствэрэ ягъэзет

АР-м и Къэралыгъо Совет — Хасэм

Илъэсыбэ хъугъэу гуетыныгъэ фыриIэу Iоф зэришIэрэм, хабзэм илIыкIо органхэм яIоф нахьышIоу зэхэщэгъэным, общественнэ IофшIэным чанэу зэрахэлажьэрэм апае Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэм и Щытхъу тхылъ фагъэшъошагъ **Хьаджые Адам Чэсэбый ыкъом,** муниципальнэ образованиеу «Тэхъутэмыкъое районым» инароднэ депутатхэм я Совет идепутат, ООО-у «Югэлектромонтаж» зыфиIорэм идиректор.

Законностыр, цIыфым ифитыныгъэхэмрэ ишъхьафитыныгъэхэмрэ мыукъогъэнхэм алъэныкъокIэ гъэхъагъэу иIэхэм, Адыгэ Республикэм изаконодательствэ ихэхъоныгъэ ышъхьэкIэ иIахь зэрэхишIыхьэрэм апае Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэм и Щытхъу тхылъ фагъэшъошагъ **Осовцева Аннэ Николай ыпхъум,** Урысые Федерацием исубъектхэм ягъэцэкIэкIо хабзэ иорганхэм ыкIи Адыгэ Республикэм и МВД чIыпIэ зыгъэIорышIэжьынымкIэ иорганхэм язэдэлэжьэныгъэ фэгъэзэгъэ отделым административнэ законодательствэм игъэфедэнкIэ иотделение иинспектор шъхьаIэ.

Илъэсыбэ хъугъэу гуетыныгъэ фыриIэу Iоф зэришIэрэм ыкIи общественнэ IофшIэным чанэу зэрэхэлажьэрэм апае Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэм и Щытхъу тхылъ фагъэшъошагъ **Бат Абочыр Пицыу ыкъом,** Хьатыгъужъыкъое къоджэ псэупIэм иветеранхэм я Совет ипэублэ организацие итхьаматэ.

Илъэсыбэ хъугъэу гуетыныгъэ фыриIэу Iоф зэришIэрэм ыкIи IэпэIэсэныгъэ ин зэрэхэлъым апае Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэм и Щытхъу тхылъ фагъэшъошагъ **Вареник Татьянэ Иван ыпхъум,** Адыгэ Республикэм экономикэ хэхъоныгъэмкIэ ыкIи сатыумкIэ и Министерствэ предпринимательствэмкIэ иотдел испециалист-эксперт шъхьаIэ.

ИЛЪЭСЫМ ИКIЭУХХЭР

Пенсиехэр ипIалъэм алъагъэIэсыщтыгъэх

Урысые Федерацием ПенсиехэмкIэ ифонд и Адыгэ республикэ Къутамэ ипащэу Къулэ Аскэрбый тыгъуасэ, тыгъэгъазэм и 27-м, къызэтынэкIырэ 2011-рэ илъэсым Iоф зэрашIагъэм, къадэхъугъэхэм, тапэкIэ гухэлъэу агъэнафэхэрэм яхьылIэгъэ пресс-конференцие зэхищэгъагъ.

Илъэс кIэуххэр къызэфихьысыжьхэзэ ащ къызэриIуагъэмкIэ, непэ Адыгеим пенсионер 121363-рэ щэпсэу. А пчъагъэр зэкIэ республикэм исхэм япроцент 27,6-рэ мэхъу. ШIокI зимыIэ пенсие страхованием исистемэ нэбгырэ 403472-рэ щатхыгъ. Законодательствэм зэхъокIыныгъэхэу фашIыгъэхэм атегъэпсыкIыгъэу, 2011-рэ илъэсым къыщыублагъэу ПФР-м ичIыпIэ органхэр шIокI зимыIэ пенсие системэм кIэлэцIыкIухэр щытхыгъэнхэм фежьагъэх. КъызэтынэкIырэ илъэсым иикIыгъом ехъулIэу ПФР-м и Адыгэ республикэ Къутамэ джащ фэдэ кIэлэцIыкIухэу зыныбжь илъэс 16-м шIомыкIыгъэу 54913-рэ щатхыгъ.

Пенсие системэм щыкIорэ реформэхэр агъэцэкIэжьхэзэ, ПФР-м и Адыгэ республикэ Къутамэ иIофышIэхэм 2011-рэ илъэсым пенсиехэм ыкIи социальнэ тынхэм мылъку апэIугъэхьэгъэныр ипIалъэм ехъулIэу ыкIи икъу фэдизэу зэхащэн алъэкIыгъ. Мэзаем и 1-м пенсиехэр процентэ 8,8-у къаIэтыгъэх, мэлылъфэгъум и 1-м социальнэ пенсиехэр процентэ 10,27-у индексацие ашIыгъэх. Гурыт пенсиер сомэ 591-рэ чапыч 49-кIэ нахьыбэ хъугъэ е процентэ 8,7-рэ къыхэхъуагъ.

Страховой тынхэм пэщэныгъэ адызэрахьэзэ, къызэтынэкIырэ илъэсым имэзэ 11 чIыпIэм сомэ миллиарди 3-рэ миллиони 152-рэ къыщаугъоигъ, тыгъэгъазэм и 23-м ехъулIэу планыр процент 93,8-у агъэцэкIэжьыгъ.

Къэралыгъомрэ цIыфымрэ ахъщэ IахькIэ зэдыхэлажьэхэзэ пенсиехэм апае мылъку зэIугъэкIэгъэным ехьылIэгъэ программэм тызыхэт илъэсым нэбгырэ 902-рэ хэуцуагъ ыкIи зэкIэмкIи программэм хэтхэм япчъагъэ 7618-м нэсыгъ. Мы къэгъэлъэгъуакIэмкIэ Адыгеим Ростов хэкум ыуж Къыблэ федеральнэ шъолъырым ятIонэрэ чIыпIэр щиубытыгъ. Джащ фэдэу ПФР-м и Адыгэ республикэ Къутамэ социальнэ программэхэр гъэцэкIэжьыгъэнхэм чанэу хэлэжьагъ. Iофыгъо зэфэшъхьафхэм сомэ миллион 12-рэ мин 714-м ехъу апэIуигъэхьагъ. Ахъщэр икъу фэдизэу аIэ къырагъэхьагъ.

Илъэсым пыкIыгъэ мэзэ 11-м къызэригъэлъэгъогъагъэмкIэ, республикэм щыпсэурэ унэгъо 2410-м ны (унэгъо) мылъкум икъэралыгъо сертификатхэр аратыгъэх. Ны (унэгъо) мылъкур Iофыгъо зэфэшъхьафхэм апэIугъэхьэгъэным фэшI къэралыгъо сертификат зиIэхэм зэкIэмкIи сомэ миллион 679,1-рэ аратыгъ. Унэгъо 981-м а мылъкур унэ амалхэр нахьышIу шIыгъэнхэм пэIуагъэхьагъ.

Илъэс IофшIагъэхэр къызэфихьысыжьхэзэ, ПФР-м и Адыгэ республикэ Къутамэ ипащэу Къулэ Аскэрбый нэмыкI лъэныкъохэми алъыIэсыгъ, пчъагъэхэр ыгъэфедэхэзэ IофшIагъэу яIэхэр нафэ къышIыгъ, нэужым журналистхэм яупчIэхэм джэуапхэр къаритыжьыгъэх.

СЭХЪУТЭ Нурбый.

ИлъэсыкIэ мэфэкIхэм апае Адыгеим елкэ мини 5 фэдиз щыраупкIын фитых

ИлъэсыкIэ мэфэкIхэм апае елкэ пчъагъэу раупкIын алъэкIыщтыр ыкIи ащ фэгъэзэгъэ предприятиехэр (мэзхъызмэтхэр), унэе предпринимательхэр Адыгеим щагъэнэфэгъахэх. ПстэумкIи республикэм елкэ ныбжьыкIэхэр къызыщыкIырэ чIыпIибл иI.

«МэзхъызмэтшIапIэм елкэм ышъхьап ныIэп щыпаупкIырэр. Ащ нэмыкIэу, елкэхэр Iужъоу къызыщыкIыхэрэ е ЛЭП-р зыщагъэпсырэ чIыпIэхэр ащ фэдэ гухэлъхэмкIэ къызфагъэфедэн алъэкIыщт», — къыIуагъ Адыгеим мэзхэмкIэ и ГъэIорышIапIэ ипащэ игуадзэу Александр Свередюк.

Ащ зэрилъытэрэмкIэ, республикэм ичIыопс зэрар емыхыгъэным тегъэпсыхьэгъэ амалхэр зэкIэ ГъэIорышIапIэм зэрехьэх. Культурэмрэ гъэсэныгъэмрэ афэгъэзэгъэ учреждениехэм ИлъэсыкIэм пае ящыкIэгъэщтым фэдиз ныIэп чъыгэу раупкIырэр.

«Мыгъэ ИлъэсыкIэм пае раупкIынэу агъэнэфагъэр елкэ минитф фэдиз. Предприятиехэм зэрашIоигъоу адрэ чъыгхэр IуагъэкIын алъэкIыщт», — хигъэунэфыкIыгъ А. Свередюк.

Республикэм ибэдзэрхэм ащащэрэ елкэхэм янахьыбэр нэмыкI чIыпIэхэм къаращыгъэх. Джыдэдэм къалэу Мыекъуапэ ибэдзэрхэм зы метрэм сомэ 400 щалъыптын фае.

Адыгэ Республикэм мэзхэмкIэ и ГъэIорышIапIэ къызэритыгъэмкIэ, илъэсыкIэр къызыщыблагъэрэм ехъулIэу Адыгэ Республикэм мэзхэмкIэ и ГъэIорышIапIэрэ и МВД-рэ яIофышIэхэм чIыопсым икъэухъумэн епхыгъэ законодательствэр зыукъохэрэм якъыхэгъэщынкIэ Iофэу ашIэрэр агъэлъэшыгъ.

ГущыIэм пае, заповедникым къыгъэгъунэрэ чIыпIэм имыхьанхэм пае къэралыгъо инспекторхэм участкэ лесничествэхэм дежурствэхэр ащахьых, щакIохэм ябригадэхэмрэ чIыпIэрысхэмрэ ахэм адеIэх. Елкэхэр хэбзэнчъэу раупкIыгъэмэ ГИБДД-м иIофышIэхэм ауплъэкIу.

«Дежурствэхэм яграфик зэхагъэуцуагъ, тыгъэгъазэм и 31-м нэс уплъэкIунхэр зэхащэщтых», — къыIуагъ А. Свередюк. Хабзэр зыукъохэрэм тазырхэм анэмыкIэу, административнэ, уголовнэ пшъэдэкIыжьхэр зэрарагъэхьыщтыр ащ хигъэунэфыкIыгъ.

ШIЭНЫГЪЭМРЭ ЛЪЭХЪАНЫМРЭ

М. Ломоносовым имедальхэр аратыжьыгъэх

Сурэтым итхэр: **Михаил Ломоносовым ыцIэкIэ медалэу къыдагъэкIыгъэр зэратыжьыгъэмэ ащыщхэр.**

ЗэлъашIэрэ шIэныгъэлэжьэу Михаил Ломоносовым июбилей игъэкIотыгъэу Урысыем щыхагъэунэфыкIы. Ащ фэгъэхьыгъэ зэхахьэр Адыгэ кIэлэегъэджэ колледжэу Андырхъое Хъусенэ ыцIэ зыхьырэм щыкIуагъ.

КПРФ-м и Мыекъопэ къэлэ комитет исекретарэу, республикэ гимназием тарихъымкIэ икIэлэегъаджэу ЕмтIылъ Юсыф шIэныгъэлэжьэу Михаил Ломоносовым ищыIэныгъэ гъогу зэхахьэм къыщиIотагъ. ЕгъашIи щысэтехыпIэу тиIэщтэу ылъытагъ. Адыгэ кIэлэегъэджэ колледжым идиректорэу, тарихъ шIэныгъэхэмкIэ докторэу Ацумыжъ Казбек зэфэхьысыжьхэр ышIыхэзэ, Михаил Ломоносовым гъэсэныгъэм еплъыкIэу фыриIагъэр жъы зэрэмыхъурэр хигъэунэфыкIыгъ. Михаил Ломоносовыр ишIэныгъэхэмкIи непи къытхэт.

Адыгеим ишIэныгъэлэжь цIэрыIохэу Блэгъожъ Зулкъаринэ, Мамый Казбек, Шыкъултыр Батырбый, зэлъашIэрэ археологэу Тэу Аслъанэ, нэмыкIхэми бзэм изэгъэшIэнкIэ, гущыIэм игъэфедэнкIэ, астрономиемкIэ Михаил Ломоносовым лъапсэу ышIыгъэр зэрэдгъэфедэрэр IупкIэу къаIотагъ. КIэлэегъэджэ IофшIэным иветеранэу Быжь Сыхьатбый, студентхэу Екатерина Гогинар, Анастасия Широковар узыIэпащэу къэгущыIагъэх.

Комсомолым, партием, Хэгъэгу зэошхом яветеранэу Тыу Аминэ М. Ломоносовым фэгъэхьыгъэ зэхахьэхэр нахьыбэрэ зэхэщэгъэнхэ фаеу ылъытагъ. Мамый Казбек къыIуагъэри лъэшэу тшIогъэшIэгъоныгъ. Ащ ригъэджагъэмэ ащыщ Ацумыжъ Казбек. К. Мамыим Iоф зыщишIэщтыгъэ кIэлэегъэджэ училищым непэ Ацумыжъ Казбек идиректор.

Михаил Ломоносовым ыныбжь илъэс 300 зэрэхъугъэм фэгъэхьыгъэ юбилей медалэу къыдагъэкIыгъэр шIэныгъэлэжьхэм, лъэпкъым фэлажьэхэрэм аратыжьыгъэх.

САХЬИДЭКЪО Нурбый.

Зэфэхьысыжьхэр фашIыгъэх

ШIэныгъэмрэ творчествэмрэ ятхьамафэу Адыгэ Республикэм гъэсэныгъэмрэ шIэныгъэмрэкIэ и Министерствэрэ Адыгэ къэралыгъо университетым филологиемрэ культурэмрэкIэ ифакультетрэ кIэщакIо зыфэхъугъэхэр ыкIэм фэкIуагъ. ТхэкIо цIэрыIоу Марина Цветаевам фэгъэхьыгъэ зэхахьэр ащ пэублэ фашIыгъагъ. Программэу зэхагъэуцуагъэм диштэу, тхьамафэм къыкIоцI адыгабзэмкIэ ыкIи урысыбзэмкIэ олимпиадэхэр рекIокIыгъэх, адыгэхэм ятарихъ фэгъэхьыгъэ пчыхьэзэхахьэ зэхащагъ. Олимпиадэу адыгабзэмкIэ щыIагъэм апэрэ чIыпIэр Зэфэс Азэ къыщыдихыгъ. ЯтIонэрэ чIыпIэр Хъупсэрджэн Еленэ ыхьыгъ. Ящэнэрэр Къэлэшъэо Саидэрэ Шъхьэбэцэ Маринэрэ зэдагощыгъ. УрысыбзэмкIэ олимпиадэм хэлэжьагъэх Адыгэ филологиемрэ культурэмрэкIэ факультетым ыкIи Адыгэ кIэлэегъэджэ колледжэу Андырхъое Хъусенэ ыцIэкIэ щытым ястудентхэр. Апэрэ чIыпIэр ахьыгъ ДышъэкI Светэрэ Беданэкъо Саидэрэ. ЯтIонэрэ хъугъэх Шахин Элифрэ БрэнтIэ Сусаннэрэ. Ящэнэрэр Къэлэшъэо Саидэрэ Кощбэе Светланэрэ зэдагощыгъ. Сонэ Алёнэ адыгэ литературэм ылъэныкъокIэ къыхагъэщыгъ.

Лъэпкъ факультетым идеканэу КIыргъ Асхьад, ащ игуадзэу Хэшх Файзэт АР-м гъэсэныгъэмрэ шIэныгъэмрэкIэ и Министерствэрэ Адыгэ къэралыгъо университетымрэ ацIэкIэ студентхэм афэгушIуагъэх, шIухьафтынхэр аратыжьыгъэх.

ШХОНЧЫБЭШIЭ Рузан.

Сурэтым итхэр: **Хэшх Файзэт Гъонэжьыкъо Сэтэнай фэгушIо.**

МэфэкI Iофтхьабзэхэм ахэлэжьагъ

Адыгэ Республикэм ыкIи Пшызэ шъолъыр ащыпсэурэ быслъымэнхэм ямуфтиеу Емыж Нурбый бэмышIэу ащыIагъ Чэчэн Республикэм ыкIи Азербайджан. Муфтиим тызэрэщигъэгъозагъэмкIэ, тыгъэгъазэм и 20-м къалэу Грознэ щыхагъэунэфыкIыгъ Чэчэн Республикэм и ДУМ (бысльымэнхэм я ДиндэлэжьапIэ) зызэхащагъэр ыкIи зылажьэрэр илъэс 20 зэрэхъугъэр. Ащ фэгъэхьыгъэ мэфэкI Iофтхьабзэхэм ахэлэжьэнхэу Рамзан Кадыровым ригъэблэгъагъэх Темыр Кавказым щыпсэурэ муфтийхэр зэкIэ.

Ащ къыкIэлъыкIорэ мафэм, тыгъэгъазэм и 21-м, Темыр Кавказым щыпсэурэ бысльымэнхэм я Апшъэрэ Совет хэтхэм (ащ хэхьэ Адыгэ Республикэм имуфтии) язэIукIэ щыкIуагъ Азербайджан икъэлэ шъхьаIэу Баку.

Мы Iофыгъохэм япхыгъэу къызэрэугъоигъэ динлэжь пащэхэр тыгъэгъазэм и 22-м рагъэблэгъагъэх Баку мэщыт къыщызэIухыгъэным фэгъэхьыгъэ Iофтхьабзэм хэлэжьэнхэу. Емыж Нурбый зэрэхигъэунэфыкIыгъэмкIэ, ащ щыIагъ, бысльымэнхэм ягушIуагъо адигощызэ къафэгушIуагъ Азербайджан и ЛIышъхьэу Ильхам Алиевыр.

Нэужым динлэжь пащэхэр шъхьафэу IукIагъэх И. Алиевым ыкIи ащ ыныбжь илъэс 50 зэрэхъугъэмкIэ фэгушIуагъэх, тапэкIи ислъам диным изыкъегъэIэтыжьын фэгъэхьыгъэу Iоф зэрэзэдашIэщтым ахэр тегущыIагъэх.

ЖАКIЭМЫКЪО Аминэт.

ЯIофшIагъэхэм атегущыIагъэх

2011-рэ илъэсым къыкIоцI оперативнэ-къулыкъу IофшIэнэу зэрахьагъэм фэгъэхьыгъэ пресс-конференцие АР-м хэгъэгу кIоцI IофхэмкIэ и Министерствэ мы мафэхэм щыIагъ. Ащ хэлэжьагъэх хэгъэгу кIоцI IофхэмкIэ республикэм иминистрэу Александр Речицкэр, ащ игуадзэхэр, журналистхэр.

Министрэу Александр Речицкэм ипэублэ псалъэ къызэрэщыхигъэщыгъэмкIэ, хабзэ зэрэхъугъэу, илъэсым ыкIэм ведомствэ ыкIи къулыкъу зэфэшъхьафхэм яIофшIагъэ кIэух зэфэхьысыжьхэр фашIых, пшъэрылъыкIэхэр зыфагъэуцужьых. Мы илъэсыр ведомствэм имызакъоу, къулыкъушIэ пэпчъыкIэ зэрэмыпсынкIагъэр ащ хигъэунэфыкIыгъ. Арэущтэу зыкIэхъугъэр тыгу къэдгъэкIыжьымэ, гъэтхапэм и 1-м къыщыублагъэу ФЗ-у «Полицием ехьылIагъ» зыфиIорэм тетэу яIофшIэн зэрэзэхъокIыгъэр, реформированиеу кIуагъэр къыхэбгъэщынхэ плъэкIыщт.

— А зэпстэум дакIоу, — еIо министрэм, — бзэджэшIагъэхэр къыхэгъэщыгъэнхэм, общественнэ рэхьатныгъэр ыкIи цIыфхэм ящынэгъончъагъэ къэухъумэгъэнхэм къулыкъушIэхэр апылъыгъэх. Типшъэрылъхэри мыдэеу дгъэцэкIагъэх. Ар къэзыгъэшъыпкъэжьыхэрэм ащыщ шъолъырхэм ащыIэ хэгъэгу кIоцI IофхэмкIэ органхэм 2011-рэ илъэсым яIофшIэн УФ-м и МВД уасэу афишIыгъэмкIэ я 6-рэ чIыпIэр зэрэтыубытыгъэр.

ЦIыфхэм фыщытыкIэу полицием иIофышIэхэм афыряIэр, цыхьэу афашIырэр непэ анахь шъхьаIэу Адыгеим хэгъэгу кIоцI IофхэмкIэ иорганхэм янэплъэгъу рагъэты. АР-м и МВД ипащэу Александр Речицкэри, ащ игуадзэхэри районхэм макIох, цIыфхэм заIуагъакIэ. Iофыгъо зэфэшъхьафхэм агъэгумэкIыхэу нэбгырэ 250-рэ мы мазэхэм ахэм къяолIагъ.

Оперативнэ Iофхэм язытет игугъу къэпшIымэ, мы илъэсым имэзэ 11 бзэджэшIэгъэ 4234-рэ республикэм щагъэунэфыгъ. ИкIыгъэ илъэсым мыщ фэдэ иуахътэ егъэпшагъэмэ, проценти 3,2-кIэ ар нахь макI. БзэджэшIагъэхэм япроцент 69,9-р агъэунэфыгъ. Уголовнэ Iоф 2562-рэ судым агъэхьыгъ.

Пресс-конференцием зигугъу щашIыгъэхэм ащыщ непэкIэ анахь Iофыгъо шъхьаIэу гъогухэм хъугъэ-шIэгъабзэу атехъухьэхэрэр. А лъэныкъоми зэрафэлъэкIэу дэлажьэх нахь мышIэми, нэрылъэгъу къытфэхъурэ пчъагъэхэм уагъэрэзэнэу щытэп. БлэкIыгъэ илъэсхэм ялъытыгъэмэ, авариеу къэхъухэрэм нахь къащыкIагъ. Ау етIани ахэм ахэкIуадэхэрэр зэрэбэм уигъэрэхьатынэу щытэп. Мыр министрэм инэплъэгъу итхэм ащыщ.

Министрэм игуадзэхэм зыфэгъэзэгъэхэ лъэныкъохэм елъытыгъэу илъэсым зэрахьэгъэ IофшIэныр къызэфахьысыжьыгъ. Нэужым журналистхэр зыгъэгумэкIырэ упчIэхэм джэуапхэр къаратыжьыгъэх.

IЭШЪЫНЭ Сусан.

УнэчIэхьажьхэр яIагъэх

Пчъагъэу зэтет чырбыщ е мыжъо унэ дахэхэу джы псэупIэхэм адагъэуцохэрэм яшIын ыпэкIэ хабзэм фэукIочIынэу амалхэр иIагъэп. Нахьыбэу ашIыщтыгъэхэр пхъэ унэхэр арыгъэ. Къэлэ гъэпсыкIэ зиIэ поселкэшхоу Яблоновскэми ащ фэдэ пхъэмбгъу унэхэр дэтыгъэх. Ахэр зашIыгъагъэхэр икIыгъэ лIэшIэгъум ия 30-рэ илъэсхэр ары. Пхъэмбгъу унэ кIыхьэшхо урамэу Промышленнэм, поселкэ бэдзэрым пэмычыжьэу щытыгъ. Итеплъи, ыкIоцIи щынэгъо дэдагъэх.

УнитIукIэ умылъэгъугъэмэ, ащ цIыфхэр чIэсынхэр пшIошъ хъуныеп. БлэкIыхэрэри щтэщтыгъэх, унэр къатеон ашIошIыти. Пчъэ-шъхьаныгъупчъэхэр зэхэтэкъуагъэхэу, дэпкъыхэр лъэшэу сысхэу, унэр джыдэдэм къызэхэоным фэдагъ. ШIагъор, ащ цIыфхэр чIэсыгъэх, къычIэкIыхэти, IофышIэ кIощтыгъэх.

УнэгъуипшI пстэумкIи хъущтыгъэх, зэкIэ ахэр унакIэ къаратынэу чэзыум ежэщтыгъэх. УнакIэхэр къаратынхэм ыпэ зэкIэ пхъэмбгъу унэм чIэсхэр район администрацием изал щаугъойхи, администрацием ипащэу Пщыдатэкъо Ризо къадэгущыIэгъагъ. УнакIэр зэрэхьазырыр, ау тхылъхэр агъэпсынхэмкIэ пэрыохъу тIэкIухэр зэрэщыIэхэр пащэм къариIогъагъ ыкIи тхылъхэм ямыжэхэу унэхэм арытIысхьанхэу афидагъ.

УнакIэмэ ачIэхьажьыхэрэр район тхьаматэм инэу фэрэзагъэх.

ГушIуагъо къызэкIугъэхэм къахэфагъ пенсионеркэу Саусрыкъо Къулэ. Ащ джы иIахьылхэм нахь анаIэ къытырагъэтын алъэкIыщт, ахэр зэкIэ Яблоновскэм дэсых. Бэу зэтет унэу зигугъу къэтшIырэр урамэу Ассоколаевскэм тет, гъогушхор благъэу блэкIы. Пэмычыжьэхэу тучанхэр, IэзапIэхэр щытых.

ХЪУЩТ Щэбан.

Гузэжъогъу хэфагъэхэр къегъэнэжьых

МЧС-м изы къутамэу щыт цIыфхэр къэзыгъэнэжьхэрэ отрядыр. МЧС-м иIофышIэхэм я Мафэ зыхагъэунэфыкIырэр бэшIагъэп.

ЦIыфхэр машIохэм, псыхэм, машинэ зэутэкIхэм нахьыбэрэ зэрахафэхэрэр ары мы къулыкъум изэхэщэн Iэубытыпӏэ фэхъугъэр. Ащ фэдэ тхьамыкIагъохэм цIыфэу ахэкIуадэрэр аужырэ илъэсхэм нахьыбэ хъугъэ.

Тэ тиреспублики лъыхъокIокъэгъэнэжьэкIо отряд щызэхэщагъ, ар МЧС-м и ГъэIорышIапIэу Адыгэ Республикэм щыIэм епхыгъэу ипшъэрылъхэр егъэцакIэх. Ащ иIофышIэхэм ащыщ Бгъошэ Залими. Ар къуаджэу Мамхыгъэ щыщ, ныбжьыкI. Дзэ къулыкъум зыдащым, МЧС-м ичастьхэм ащыщ хэфэщтми ышIэщтыгъэп, ау джы кIэгъожьыгъэп арэущтэу зэрэхъугъэмкIэ. Къулыкъур зихьыгъэ уахътэм ар ыпсыхьагъэу, ыгукIи ыпкъыкIи нахь пытэ хъугъэу къыгъэзэжьыгъ. Бэ тыримыгъашIэу Залим цIыфхэр къэзыгъэнэжьырэ къулыкъум Iоф щишIэнэу аштагъ, шIэхэу илъэси 7 хъущт ащ зыщылажьэрэр.

— Залим, узпылъ Iофыр къиныба, сыда ар нахь къызыкIыхэпхыгъэр? — теупчIыгъ кIалэм.

— Iофыр псынкIэп, ау гъэшIэгъоны. Зы чIыпIэ уригъэсырэп, уфэхьазыр зэпытын фае. Псауныгъэ дэгъу зиIэу, зыгу пытэу, цIыфхэм IэпыIэгъу афэхъуным фэхьазыр зэпытхэр арых ар зыгъэцэкIэшъущтхэр, — къытиIожьыгъ ежьым.

— «Угу пытэным» къыбгъэкIырэр укъэмыщтэныр ара? — джыри теупчIы.

— Угу пытэнри, укъэмыщтэнри арых. Ар сэзыгъаIорэр тхьамыкIэгъо дэдэхэм тарихьылIэу е къытфытеохэмэ, IэпыIэгъу Iофтхьабзэхэм тахэлажьэу зэрэщытыр ары. ГущыIэм пае, машинэ зэутэкIхэм цIыфхэр лъэшэу агъэфыкъох, хэкIуадэрэри макIэп. Машинэ зэхэцIыцIагъэм цIыфыр къырамыхыжьышъоу зыхъукIэ, апэу къызаджэхэрэр тэ тиIофышIэхэр ары. ГъучIыр (машинэр) зэрызэхэуупкIэтэщт Iэмэпсымэ тегъэпсыхьагъэхэр тэры зиIэхэр.

Сабыйхэр, сымаджэхэр авариехэм ахэкIуадэхэу мэхъу, ахэр плъэгъунхэр, зепхьэнхэр IэшIэхэп. Гузэжъогъу хэфагъэу гуIэрэм угу емыгъу хъуна? Ау ар щыогъэзыешъ, нахь псынкIэу цIыфым IэпыIэгъу узэрэфэхъущтым упылъ. Джары тэ типшъэрылъыр.

Автомобиль зэутэкIхэм афэшъхьафэу псым ытхьэлагъэхэм, къушъхьэм щыфыкъуагъэхэм е щыгъощагъэхэм, машIом зэлъиштэгъэ унэхэм къарынагъэхэм якъэгъэнэжьын фэгъэзагъэхэри а ухъумакIохэр ары.

Къушъхьэхэм уащылъыхъоныр, цIыфэу гъощагъэр, е гумэкIыгъо хэфагъэр къыхэпщыжьыныр, е къыхэпхыжьыныр IэшIэхэп. Джары кIалэхэр бэрэ къушъхьэм командировкэ зыкIагъакIохэрэр. Къушъхьэм икарт аIыгъэу, ашхыщтыр ащ игъусэу атIупщых, тхьамафэ зытешIэкIэ, ахэр афагъэнэфэгъэ чIыпIэм къекIолIэжьынхэшъ, машинэкIэ къыхащыжьынхэу щытых.

КъэгъэнэжьакIохэм къушъхьэхэр къаплъыхьэх, зыфэдэхэр зэрагъашIэх. ЦIыф горэ ахэм къаханэмэ, узэхынкIэ е узыдэкIоенкIэ къинхэр, къушъхьэ тIуакIэхэр къакIухьэх, Iоф ащашIэнэу загъасэ.

— Ащ нэмыкIэу, цIыф ымылъэгъугъэ чIыпIэ дахэхэр тэлъэгъух. Ар зымыуасэ щыIэп! — еIо Залим.

ЦIыфхэр къэзыгъэнэжьхэрэм нэмыкI сэнэхьатхэри яIэх. Шъхьадж нахь зыфаеу, зытегъэпсыхьагъэу ылъытэхэрэм афэдэхэр Краснэ Полянэм МЧС-м и Гупчэу щыIэм щызэрагъашIэх. Ащ щеджэх, зыщагъасэ, къыхахыгъэ сэнэхьатыр щызэрагъэгъоты.

ГущыIэм пае, Залим зэрэспасателым нэмыкIэу, етIани водолаз, къушъхьэ ыкIи промышленнэ альпинист, водитель.

— Илъэс къэс къалэми республикэми псым ащитхьалэрэр макIэп. Анахьэу сабыйхэу есыкIэ зымышIэхэрэр е ешъуагъэу ащ хахьэхэрэр арых. ЧъыIэ, фабэ иIэп МЧС-м иIофышIэ, ипшъэрылъ ыгъэцэкIэн фае. Псым ытхьэлагъэр псычIэгъым къыщытымыгъотыгъэмэ, псы кIыIум къыдихьыежьи, чъыг лъапсэхэм ашIонагъэмэ тэIошъ, къошъо цIыкIухэмкIэ талъэхъу, — еIо Залим.

Шъыпкъэр пIощтмэ, бэмэ къызэрашIомышIэу, мыхэм яIоф хьылъэ. ГумэкIыгъо, тхьамыкIагъо, гузэжъогъу хэфэгъэ цIыфых нахьыбэмкIэ зыпсэ къагъэнэжьхэрэр. Ау «бытовой хъугъэ-шIагъэкIэ» заджэхэрэри макIэп. Сыдигъуи зыгорэхэр унэм IункIыбзэ амыIыгъэу къенэх, нэжъIужъхэу, зизакъохэу псэухэрэр тефэхэу, къэтэджыжьынхэ амылъэкIэу къытеох. Джащыгъум псынкIэу унэм къинагъэхэм ежьхэр алъэIэсых, ищыкIагъэмэ, емыгупшысэжьхэу милицием, «IэпыIэгъу псынкIэм» е Iахьылхэм афытеох.

Залим исэнэхьаткIэ я 2-рэ класс иI, анахь лъагэхэр я 3-р, етIанэ международнэ классыр арых. ИIоф ыгу етыгъэу зэригъэцакIэрэм, ышIэрэм зэригъэразэрэм гугъапIэ къаты ащ апшъэрэ классри ыIэ къыригъэхьанэу.

Залими иIофшIэгъухэми япрофессиональнэ Мафэ пае тафэгушIо. Псауныгъэ дэгъу яIэнэу тафэлъаIо, Iофэу ашIэрэм пае «тхьашъуегъэпсэу» ятэIо.

ШЪАУКЪО Аслъангуащ.

Сурэтым итыр: **Бгъошэ Залим.**

Ветеран къэбархэр

IофшIагъэхэм якIэуххэр зэфахьысыжьыгъэх

Тыгъэгъазэм и 22-м ветеранхэм я Адыгэ республикэ совет ипрезидиум иIэгъэ зэхэсыгъом Iофыгъо заулэ щызэхафыгъ. Ветеранхэм я Всероссийскэ организацие июбилей зэIукIэу Москва щыIагъэм къыщаIуагъэхэм афэгъэхьыгъэу ветеранхэм я Адыгэ республикэ совет итхьаматэу Г. В. Бартащук къыщиIотэжьыгъэх къэбархэр. Джырэблагъэ Г. Бартащукрэ Чыназыр Аслъанрэ а зэIукIэу Москва щызэхащэгъагъэм щыIагъэх. Ащ ыуж ветеран организациехэмкIэ Уставым мэхьанэу иIэр къекIолIагъэхэм къафиIотагъ АР-м ветеранхэм ясовет итхьаматэ.

Ащ къыкIэлъыкIуагъ ТекIоныгъэм иреспубликэ фондэу Советскэ Союзым и ЛIыхъужъэу Андырхъое Хъусенэ ыцIэ зыхьырэм ипащэу Чыназыр Аслъан идоклад. Илъэс псаум Iофэу ашIагъэм фэгъэхьыгъэу ащ къыIотагъэхэм ядэIугъэх къекIолIагъэхэр.

Ветеранхэм я Адыгэ республикэ совет илъэсым къыкIоцI финанс Iофыгъохэр зэрэщызекIуагъэхэмкIэ ревизиеу ашIыгъэм иакт къыщиIохэрэр къыIотагъэх ревизионнэ комиссием итхьаматэу В. Г. Филатовам.

Президиумым изэхэсыгъо къыщыгущыIагъэх ветеранхэм ярайон советхэм ятхьаматэхэу А. Хъутыр (Кощхьэблэ район), Ю. НэмытIэкъор (Теуцожь район), К. Ацумыжъыр (Шэуджэн район), М. Зайцевыр (Красногвардейскэ район), Ю. Хъутыр (Тэхъутэмыкъое район), С. Егошиныр (Мыекъопэ район), М. Джэндарыр (Адыгэкъал), нэмыкIхэри.

ИкIэухым ветеранхэм я Адыгэ республикэ совет 2012-рэ илъэсым Iофэу ышIэщтым фэгъэхьыгъэ планыр штэгъэнымкIэ къэгущыIагъ ветеранхэм яреспубликэ совет итхьаматэ игуадзэу ЦIыкIушъэ Аслъан.

Ветеранхэм якъэлэ ыкIи район совет тхьаматэхэу къекIолIагъэхэм илъэсыкIэм ипэгъокIэу «Всероссийская организация ветеранов» зыфиIорэ бгъэхалъхьэхэр, конверт зырыз ягъусэу, аратыгъэх.

2012-рэ илъэсым игъэтхэпэ мазэ Адыгеим иветеран организацие зызэхащагъэр илъэс 25-рэ хъущт, партизан движением ия 70-рэ илъэс ащ къыкIэлъыкIощт. Ахэм ягугъу къышIыгъ АР-м ветеранхэм ясовет ипащэу Г. Бартащук.

ШЫМЫГЪЭХЪУ Мурат.
АР-м иветеранхэм ясовет ипресс-секретарь.

ТхылъыкI

ХьАМЕДЭ игукъэкIыжь IэшIухэр

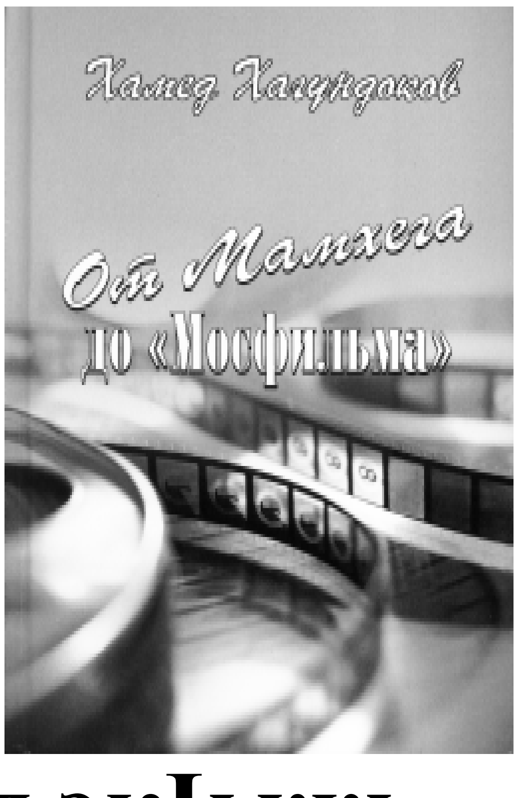

ЗыфасIорэр Хьагъундэкъо Хьамед. Ежьыр непэ къытхэмытыжьми, итхылъэу адыгабзэкIи урысыбзэкIи къыдэкIыгъэу «Аулъэ Iуашъхьэм ишъэф» («Тайна Аутлевой горы») ыкIи урысыбзэкIэ ытхыгъэу «В моей душе никто не умирает» къытфыщинагъэх. Ахэм бэмышIэу Хьамедэ зыщымыIэжь уж къыдэкIыгъэу джыри зы къахэхъуагъ — «От Мамхега до «Мосфильма» ащ цIэу иIэр, тхылъым иапэрэ нэкIубгъо авторым зэрэтыритхагъэмкIэ, кинорежиссерым игукъэкIыжьхэр мыщ къыдэхьагъэх, щызэгъэзэфагъэх.

Мы чIым къытехъорэ цIыф цIыкIу пэпчъ ынэтIэгу итхагъэу, ишыIупэ зыдигъэзэщтыр боу къэшIэгъуаем. Хэт ышIэныгъа Адыгэ хэкум ит къоджэ дахэу Мамхыгъэ щапIугъэ адыгэ кIэлакIэм илъагъо гъогушхоу зиубгъущтмэ.

Хьагъундэкъо Хьамедэ зышIэщтыгъэ пстэумэ къыздырагъэштэн сшIошIы, зы цIыф гукIэгъушIэ, хьалэл, зэгъэзэфагъэ горэ адыгэхэм къахэкIыгъахэмэ, Хьамедэ ахэм зэращыщыгъэр. Игукъэбзэгъэ-гушIубзыугъэкIэ, иIэдэбныгъэкIэ, изэдэштэныгъэкIэ гу зылъыуигъатэщтыгъ. Культурэ шэпхъэ дахэм итэу псэугъэ. Псэ IэшIу, гу фабэкIэ мы дунаишхом Хьагъундэкъо Хьамедэ хэтыгъ. ЦIыфхэр, щыIэныгъэр гъунэнчъэу икIэсагъэх. А зэкIэмэ культурэм лъагъо щыпхырыгъэщыгъ.

Иилъэсхэм арыплъэжьыгъ, илъэуж ежь-ежьырэу ыгъэунэфыжьэу Хьамедэ мы аужырэ тхылъэу Хьагъундэкъо лIакъом тешIыкIыгъэр, «От Мамхега до «Мосфильма» зыфиIорэр ытхыгъ. Анахь мэхьанэ зиIэ охътэ пычыгъоу ищыIэныгъэкIэ ылъытэхэрэм — икъоджэ гупсэу Мамхыгъэ, иунагъо къыщежьэхэу, етIанэ псы ехьыжьагъэу ищыIэныгъэ зызэриубгъугъэм, иакъыл зэрэуцугъэм, игупшысэ къызэрэущыгъэм игугъэ лъыкIэхьанышъ, ащ ыкIэ ыубытыныр мурад инэу зызыдиIыгъыгъэ лъэхъаным мы тхылъыкIэр къатегущыIэ.

Мамхыгъэ икIэу Москва екIурэ гъогур къэIогъошIоу, кIэкIэу отхыми, зэрэмыпсынкIэ дэдагъэри хэткIи шъэфэп. Ау лIыгъэ пхэлъмэ, уапэкIэ уплъэн зэрэфаем, пшIоигъом уфэбэнэным уафипIоу а зэкIэ зэхэлъыгъ.

Ышъхьэ епхыгъэ тхылъыр Хьагъундэкъом илIэкъо тхыдэкIэ къызэIуихыгъ, дунаим зыцIэ щыIугъэу ащ къыхэкIыгъэхэмкIэ къыригъажьи, ежь ятэпIэшъагъэу Мамхыгъэ дэсыгъэмкIэ гущыIэр ыщагъ, ялIэкъо лъапсэ дахэу нэм къыкIигъэуцуагъ, пIуныгъэу ыгъотыгъэр, цIыфы зэрэхъугъэр къыIотагъ. Ыныбжь зекъум, ежь Хьамедэ гъогу техьагъ инасып лъыкIахьэмэ шIоигъоу. Культурэ хьасэ иным нэсыгъ, къыщыуцугъ — ар Москва къэлэшхор арыгъэ. Хэгъэгушхом ыгоу, ыпсэ къэлэшхом сыдэущтэу чIыпIэ щигъотыгъа Хьамедэ? Мы упчIэм иджэуап къыуаты шъхьэхэу «Москва», «Мосфильм» зыфиIохэрэм.

Урысые кинематографием ихьалэмэтыгъэ кIэлэ ныбжьыкIэу Хьагъундэкъо Хьамедэ зэрэзэлъиубытыгъагъэм, искусствэ лъагъом зэрэтеуцуагъэм ишыхьатых сурэттехыгъабэу тхылъым къыдэхьагъэхэр. Гуфаплъэу ахэм уяплъыми, Хьамедэ а уахътэм зэлъызыIыгъыгъэ гупшысэхэри, зэхашIэхэри къыбгурагъаIох. Ау Хьагъундэкъор зымыгъэгупсэфырэ лъэныкъуи щыIагъ — иадыгэ лъэпкъ шIу фишIэныр, фэлэжьэныр, зыкъыригъэIэтыныр арыгъэ. А зэкIэ ищыIэныгъэ щыхъугъэ-щышIагъэр Хьагъундэкъо Хьамедэ игукъэкIыжь тхылъ щызэпыгъэщагъ.

Тхылъым Хьагъундэкъомэ ялIэкъо тамыгъэкIэ къыригъажьэу, схемэ шIыгъэу, лIэужитф къыщигъэлъэгъуагъ, щигъэтхъыгъ, ар мыкIодыжьыщт лIэкъо лъагъом игъогоу адыгэ тарихъым къыхэнэщт.

Сэ сишIошIыкIэ, тхыгъэ кIэкI цIыкIум зыгорэм ымакъэ ущыкIэдэIукIыным нахьи бэкIэ нахь гъэшIэгъон ежь тхылъ шъыпкъэм уеджэныр. Хэти къызэрекIуалIэрэм елъытыгъэу бэ ащ хигъотэщтыр.

МАМЫРЫКЪО Нуриет.

МЭФЭКI ЗЭФЭХЬЫСЫЖЬХЭР

Гъэхъагъэхэр яIэх, лъытэныгъи афашIы

Зэрэхабзэу, илъэсыжъыр агъэкIотэжьэу, кIэм зыщыпэгъокIыхэрэм, зэфэдэкIэ организациехэм, IофшIэпIэ-лэжьапIэхэм мы охътэ гъэнэфагъэм икIэуххэмкIэ зэфэхьысыжьхэр ашIых. Адыгеим итхакIохэм я Союзи ахэм ащыщ. Лъэпкъ литературэ ныбжьыкIэм ыкIуачIэ хагъахъоу, зыкъырагъэIэтэу тхакIохэм Iоф зэрашIагъэм хэплъэжьых, хэти фэукIочIыгъэм епэсыгъэ уасэ фашIы.

Адыгеим итхакIохэм я Союз илъэс пчъагъэ хъугъэу пэщэныгъэ дызэрехьэ Адыгэ, Къэбэртэе-Бэлъкъар, Къэрэщэе-Щэрджэс республикэхэм янароднэ тхакIоу МэщбэшIэ Исхьакъ. Ащ тызэригъэгъозагъэмкIэ, усэн-тхэныр сэнэхьат шъыпкъэ зыфэхъугъэ тхакIо пэпчъ чэщи мафи имыIэу сыдигъуи Iоф ешIэ. Хэти иIофшIагъэ зэрашыжьырэр итхылъ тхыгъэхэм ядэгъугъэ-дэигъ.

Адыгэ литературэм зыкъигъотынымкIэ Адыгеим итхакIохэм я Союз 1934-рэ илъэсым щыIэ зэрэхъугъэм ишIуагъэ къызэрэкIуагъэм щэч хэлъэп. Союзым ихьатыркIэ адыгэ тхакIохэм нахь зызэкIаугъоягъ, ямурадхэр аузэнкIыгъ, адыгэ тхакIохэр нахь къалъэгъугъэх, ашIагъэх.

Непэрэ мафэм илъэс 77-рэ ныбжьыр зиIэ Адыгеим итхакIохэм я Союз тхэкIо 70-рэ фэдиз хэт. Ахэр усэкIо ыкIи тхэкIо нахьыжъхэу — Хьаткъом, КIэращэм, Цэим, Теуцожь Цыгъо, Еутыхым, Пэрэныкъом, Кэстанэм къащежьэу, ахэм ауж ыIоу зыкъэзгъэнэфагъэхэмкIэ ыкIи непэ тхэныр гъогу зыфэхъугъэхэмкIэ кIэкIыжьых.

ТхакIохэм я Союз ипащэу МэщбэшIэ Исхьакъ игущыIэ анахь щыкIигъэтхъыгъэр тхэкIо шъыпкъэм итхыгъэхэмкIэ лъэпкъыр псэ пытэ зэришIырэр ары. ТхакIохэм акъыл-лэжьыгъэ куу зэряIэр, Союзым ыпкъ къикIэу, бэмышIэу щымыIэжь тхэкIо нахьыжъхэм ащыщэу Iэшъынэ Хьазрэт ыкIи усакIоу Бэрэтэрэ Хьамидэ мыжъобгъухэр къазэрафызэIуахыгъэхэр къыIуагъ, шIэжьыр мэхьанэ зиIэ лъэныкъоу ылъытагъ.

— Союзым игъоу зэрилъэгъурэм тетэу, ащ хэтэу зы нэбгырэ къэнагъэп зифэшъуашэу шIэжь зыфэтымышIыгъэ, — ыIуагъ МэщбашIэм, — пIалъэм елъытыгъэу къафызэIутхыщт джыри ХьэдэгъалIэм, Къуекъом, КъумпIылым, Нэхаим, Бэгъым, тщыгъупшэхэрэп.

ЩымыIэжьхэм зэкIэмэ ягугъу тэшIы, — лъегъэкIуатэ игущыIэ, — афэгъэхьыгъэ тхыгъэхэр ыкIи ежьхэм атхыгъэхэр ти Союз къыдигъэкIырэ журналиплIымэ — **«Зэкъошныгъэм», «Литературнэ Адыгеим», «Жъогъобыным», «Родничок Адыгеи»** зыфиIохэрэм къарэхьэх.

ЩымыIэжьи, псаоу щыIи ятхыгъэхэр мы уахътэм къызэрэдилъытэу къыхаутых. Союзыр сыдигъуи тхакIохэм ящыIакIэ, ятхэн Iоф зэрэкIэкIырэм щыгъуаз. ЗыщыщыкIагъэм ящыIэкIэ амалхэр нахьышIу шIыгъэнхэм, атхыхэрэр къыхэутыгъэнхэм, ятхылъхэр къыдэкIынхэм, щытхъуцIэхэр къафыдэхынхэм ащ ренэу ынаIэ тет.

ТхакIохэмрэ тхылъеджэхэмрэ нахь зэрэзгъэшIэрэ Iофтхьабзэхэу — зэIукIэгъухэр, лъэтегъэуцохэр, конференциехэр афашIых, ахэм чанэу ахэлажьэх. Мыекъуапэ имызакъоу республикэм ирайонхэм ащэIэх, цIыфхэм ахэхьэх, щыIакIэм изытет алъэгъу, зэхафы. ТхакIохэр республикэм иобщественнэ Iофыгъохэми чанэу ахэлажьэх.

Адыгеим итхакIохэм я Союз хэтхэм гъэхъагъэхэр зэряIэхэр, лъытэныгъэ къызэрафашIырэр МэщбэшIэ Исхьакъ игуапэу хигъэунэфыкIыгъ. Союзым хэтхэм усэу къаратырэм ишыхьатэу ылъытагъ АР-м и Къэралыгъо премиеу илъэситIум зэ къатырэр тхакIохэм ащыщхэм къызэралэжьыгъэр. Мы аужырэ илъэсхэм а премиер къыдэзыхыгъэхэм ащыщых ЛIыхэсэ Мухьдинэ, Къуикъо Шыхьамбый ыкIи 2011-рэ илъэсымкIэ — МэщбэшIэ Исхьакъ.

— Ти Союз илъэIукIэ АР-м и ЛIышъхьэу ТхьакIущынэ Аслъан зыфэдгъэзэгъэ тигонорархэр къытфаIэтынхэу, — къеIуатэ Исхьакъ, — ари къытфашIагъ, фэдитIукIэ гонорарыр нахьыбэ хъугъэ. Союзым хэтхэм яехэр етIупщыгъэу къыхэтэутых, хэмытхэм яехэри джащ фэдэ къабзэу тэгъакIох.

Мы аужырэ илъэси 10-м творческэ, литературнэ зэнэкъокъухэу нэбгырабэ кIэ къызыщыхэлэжьэгъэхэ зэрэщыIагъэхэм адыгэ тхакIохэм, нэмыкI лъэпкъхэу тиреспубликэ щыпсэухэрэм ащыщхэр нахьыбэу зыхэлажьэ хъугъэхэр зэрэзэхащэхэрэм МэщбашIэм игугъу къышIыгъ. Тхэным кIагъэгушIухэ ашIоигъоу ахэм сыдигъокIи щытхъу тхылъхэр, нэпэеплъ шIухьафтынхэр, ахъщэхэр аратых. НыбжьыкIэхэм зэрапылъхэр, зэрафэгумэкIырэр, атхыхэрэр къызэрэхаутыхэрэр, тхыль мыинхэр зиIэхэри зэрэщыIэхэр къыхигъэщыгъ. АщкIэ иIочIакIэхэр зэрагъэхьазырхэрэр къэошIэ.

Мы илъэс благъэхэм Союзым тхакIоу ГъукIэлI Нурбый ыкIи усакIоу Мамрыкъо Фатимэ аштагъэх.

Адыгеим итхакIохэм я Союз итхьаматэу МэщбэшIэ Исхьакъ ИлъэсыкIэу къэблагъэрэмкIэ тиреспубликэ ис цIыф пстэумэ афэлъаIо насыпышIо хъунхэу, мамырныгъэ тиIэнэу, тхакIо пэпчъ тилитературэ нахь лъызыгъэкIотэщт произведениехэр къыIэкIэкIынхэу.

МАМЫРЫКЪО Нуриет.

ПРЕДПРИНИМАТЕЛЬСТВЭР

Болэт итэджэпс агу рехьы

IэкIыб хэгъэгу зэфэшъхьафхэм ащыпсэущтыгъэ адыгэхэу чIыгужъым къэзыгъэзэжьыгъэхэр зэкIэ щыкIагъэ ямыIэу, мылъкуи щымыкIэхэу, мафэ къэс чъыг жъаум чIэсыхэу щай е кофе ешъохэу зэхэсхэу къэзыIорэр макIэп.

«Улажьэмэ, лыжъ пшхын», еIо адыгэ гущыIэжъым. Къин зымылъэгъугъэу, пкIантIэ къызэмыхыгъэм тыдэ къикIыгъэми, тыдэ щэпсэуми, мылъкуи щыIэкIэшIуи иIэщтэп. Къытхэхьажьыгъэхэм тэри таIокIэ, ящыIэкIэ-псэукIэ фэгъэхьыгъэ тхыгъэхэр къыхэтэутых. ТызэрэзэтекIырэ щыI: тэ, нахьыбэм, хабзэм Iоф фэтэшIэ, лэжьапкIэр макIэу къытатыми, тезэгъы, адрэхэр ашъхьэ фэлэжьэжьых, зэхащэгъэ Iофым федэу къыкIакIорэр зэрэфаехэу агъэзекIо, рэпсэух. Бизнесым изэхэщэни нахь къагурыIуагъэу, ащ ишапхъэхэр зэрагъэшIагъэу ыкIи агъэфедэу щыт.

Жэнэ Болэти зиунэе Iоф зэхэзыщэгъакIэмэ ащыщ. Ар апэу къэкIожьыгъагъэхэм ахэтыгъ, илъэс заулэрэ бизнесым пылъыгъ. Щыхьэгъу ашIи, иIофи шIуагъэкIоди, Канадэм кIогъагъэ, илъэс заулэри къыщылэжьагъ, псэукIэ дэгъуи щыриIагъ. Ау тыдэ ущыIэми, анахь дэгъоу опсэуми, о уичIыгужъ фэдэ чIыпIэ зэрэщымыIэм джыри къыригъэгъэзэжьыгъ.

Болэт исэнэхьаткIэ инженер-биолог. Бизнесэу зэхищагъэм ишIэныгъэхэр дэгъоу къызыщыфегъэфедэх. Хьаджыгъэм, тхьацум язытет къэзыгъэдэгъущт халъхьэхэр къыдегъэкIых. Ипродукцие зэреджагъэр «Ультра-микс».

— 0 къэпшIырэ тхьацугъэтэджыр сыда хабзэм къышIырэм зэрэтекIырэр? — теупчIы Болэт.

— Хьаджыгъэу хьалыгъур ыкIи нэмыкI тхьацухэкIхэр зыхашIыкIырэр дэгъу зэпытэу зэрэщымытырэр зэкIэми тэшIэ. Ащ хэлъ клейковинэр — щэпсыр единицэ 24-м къыщыкIэ зыхъукIэ, хьаджыгъэр дэгъоп, ащ хэпшIыкIырэ шхыныгъохэм язытеткIи яIэшIугъэкIи уагъэразэрэп, — къытиIуагъ ащ. — Джащ къыхэкIэу ферментэу ищыкIагъэхэр хэтэлъхьэх, итэгъэубыжьых, продукцием нахьышIу зэрэтшIыщтым тыпылъ.

— Шъо къыдэжъугъэкIырэ тхьацугъэтэджыр зыгъэфедэхэрэм къагъэжъэрэ хьалыгъур нэмыкIхэм сыда зэратекIырэр, Болэт? — теупчIы джыри.

Зыпылъ Iофым хэшIыкI зэрэфыриIэр къыхэщэу къытфеIуатэ:

— Титэджэпс халъхьэзэ хьалыгъу зыгъэжъэхэрэм япродукцие щэпсыр икъоу хэлъ, ащ къыхэкIэу хьалыгъум ыкIышъо зэгочырэп. ИгъэшIугъэкIи атекIы, изытет дэгъу — ятIонэрэ мафэм такъоу ригъажьэрэп.

Болэт лабораторие цIыкIоу иIэми тыригъэплъыгъ. Уахътэ тиIагъэмэ, хьалыгъу къытфигъэжъэнэу хьазырыгъ. Лабораторием ищыкIэгъэ пкъыгъохэр чIэтых, хьаку цIыкIуи иI.

Лабораторием тхьацугъэтэдж зэфэмыдэу къыдигъэкIыхэрэм (ахэр 4 мэхъух) яшIуагъэу къакIорэр ежь ышъхьэкIэ апэу еуплъэкIу. НэмыкIэу къэпIон хъумэ, хьалыгъу егъажъэ, зэрэхъурэм еплъы, ыгу римыхьымэ, хилъхьэхэрэр зэблехъух.

Ащ къызэритIуагъэмкIэ, тхьацугъэтэджхэр нахьыбэу зыщэфыхэрэр Волгоград, Налщык, Краснодар краим яхьалыгъугъажъэхэр ары. Унэгъо бизнесым пылъхэми агу рехьы, зыIэкIэзыгъахьэхэрэм япчъагъэ нахьыбэ мэхъу.

Болэт итэджэпс халъхьэ тетхагъ: ООО-у «АЛПИ», «Ультра-микс», «Датско-Российское совместное производство» ыIоу, арышъ, зыми ар хэкIокIэщтэп.

Iофыр ежьагъэ хъугъэ. Непэ Болэт исклад къыдигъэкIыгъэ тхьацухэлъхьэ гъушъэхэр килограмм 50 зэрыфэрэ дзыохэм арылъхэу чIэлъых, зыуплъэкIу зышIоигъохэм ащ щыщ ыпкIэ хэмылъэу ареты.

ООО-у «АЛПИ»-м тхьацугъэтэджхэм анэмыкIэу Тыркуем къыщашIырэ тэджэпсхалъхьэу «Бравом»-м фэдэхэри Болэт ещэх. Мыекъуапэ пштэмэ, хьалыгъу къэзыгъэжъэрэ предпринимательхэм азыныкъо фэдизым Болэт и «Ультра-микс» агъэфедэ. Ежьыри щэфакIохэм алъэхъу, ипродукцие зыфэдэр афеIуатэ, аушэтынэу ареты.

ООО-р Болэт къызызэIуихыгъэр илъэс хъущт, сертификат иI, хьакъулахьэхэр етых, шапхъэхэр иукъохэрэп.

Цехым щылажьэрэр нэбгыритIу, производствэм зыригъэушъомбгъумэ, джыри IофшIэпIэ чIыпIэхэм ахигъэхъощт. Мы лъэхъаным Болэт ицех къэлэ гъунэм щыI, ау къыпэгъунэгъу складым химическэ препаратхэр щаIыгъынэу зэрагъэпсырэм пае ежьыр къэлэ гупчэм нахь пэблагъэу къэкощыжьы шIоигъу.

Болэт къыдигъэкIырэ тхьацугъэтэджыр бгъэфедэнкIэ IэшIэх — псы фабэм щызэIэбгъахьэу тхьацур рыупшэми, хьаджыгъэм хэптакъоу етIанэ пшэми хъущт. Хьаджыгъэ килограмм 50-р къэзыгъэдэгъущтыр тхьацухэлъхьэ грамми 100 ныIэп.

Унэгъо хьалыгъу, пышкэхэр, щэламэ зыгъажъэ зышIоигъохэм «Ультра-миксыр» агъэфедэмэ, кIэгъожьыщтхэп.

ШЪАУКЪО Аслъангуащ.

Непэ нэIуасэ шъузфэтшIыхэ тшIоигъор бэмэ зэлъашIэхэрэ, Теуцожь районымкIэ Джэджэхьаблэ щыпсэухэрэ, егъэджэн-пIуныгъэм иветеранхэ зэшъхьэгъусэхэу ХъутIыжъ Арамбыйрэ Хьалимэтрэ. КIэлэегъэджэ IофшIэным Аскъэлае щызэIуигъэкIагъэхэр къызызэрэщагъэхэр 1961-рэ илъэсым итыгъэгъэзэ мазэ и 5-р ары. Джащ къыщегъэжьагъэу зэшъхьэгъусэ зэфэхъугъэ нэбгыритIоу зы щыIэныгъэ гъогу зэдытеуцуагъэхэр 2011-рэ илъэсым итыгъэгъэзэ мазэ и 5-м илъэс 50 хъугъэу зэгурыIохэу зэдэпсэух, зэдэлажьэх, унэгъо дахи зэдашIагъ, ящытхъуи чылэм щарагъаIо, лIакъори къагъэдахэ.

Илъэс 50 гъогу къызэдакIугъ

Арамбыйрэ Хьалимэтрэ зэIумыкIэхэзэ, яныбжьыIэгъум щыIэныгъэ гъогу къакIугъэм нэIуасэ шъуфэтшIын. Къедгъэжьэн ХъутIыжъ АрамбыйкIэ. 1930-рэ илъэсым Джэджэхьаблэ къыщыхъугъ. Къызэрыхъухьагъэр мэкъумэщышIэ унэгъо къызэрыкIоу щытыгъ.

Ятэу ХьакIэмызэ 1930-рэ илъэсым Геленджик дэтыгъэ совпартшколыр къыухыгъэу, колхоз щыIакIэм изэхэщакIоу, къуаджэм иапэрэ партячейкэ исекретарэу щытыгъ. Нэужым районым иапэрэ механизаторхэм ащыщыгъ, тракторэу «Фордзон» зыфиIорэм тесэу Iоф ышIэщтыгъ. А лъэхъаным комбайнэхэр щыIагъэхэп. Коц упкIагъэр хьандзо шIыгъэхэу, ахэм молотилкэр акIэрытэу, коц бганэхэр дадзэхэзэ къаIожьыщтыгъэ. Молотилкэр зы къуаджэм ращымэ, адрэм ащэзэ, Iоф рагъашIэщтыгъ. Ар къезыщтэIырэ тракторым ХъутIыжъ ХьакIэмызэ тесэу молотилкэр Шевченкэм къырищыгъэу Аскъэлае къыщэзэ Хьэекъобгым 1935-рэ илъэсым ишышъхьэIу мазэ тракторым щиукIыгъ. А лъэхъэнэ чыжьэм Краснодар духовой оркестрэр къырищи, ар ахэтэу ХьакIэмызэ агъэтIылъыгъагъэу къаIотэжьы.

Ишъхьэгъусэ урыс бзылъфыгъэу Ефимия къутырэу Городскоим щыщыгъ. Адыгэ шэн-хабзэхэр ыштагъэхэу, ыгъэлъапIэхэу щытыгъ. Тутынлэжь бригадэм хэтыгъ, хъупхьэу лажьэщтыгъ, иIофшIэгъухэр ыгъэучэфыщтыгъэх, орэдхэр къафиIощтыгъэх.

Зэшъхьэгъусэхэм шъэуищ къафэхъугъ. Анахыжьэу Ерыстэм 1928-рэ илъэсым къэхъугъ. Ар ятэ фэдэу общественнэ IофшIэнхэм апылъыныр икIасэу, «егъаджи, умыгъашхэ фаеми» зыфаIохэрэм афэдагъ. Джары а лъэхъэнэ чыжьэм лагерь гъэпсэфыпIэхэм тIогъогогъо зыкIагъэкIогъагъэр. Заор къемыжьэзэ колхоз тхьаматэщтыгъэ ЛIыбзыу Ахьмэд счетоводэу иIагъ. Нэмыцхэр зырафыжьыхэми колхозым исчетоводыгъ. Илъэс зэфэшъхьафхэм Лэбапэ дэтыгъэ бухгалтер, етIанэ къалэу Курган дэтыгъэ ветеринар курсхэр къыухыгъэх, а сэнэхьатхэмкIи Iоф ышIагъ. Мыекъопэ мэкъумэщ техникумым ибухгалтер отделение къызеухым Кемеровэ хэкум бухгалтер шъхьаIэу щылэжьагъ. Дзэм къулыкъу щихьыгъ. КъызэкIожьым, Iоф ышIэзэ Кубанскэ мэкъумэщ институтыр къыухыгъ. Илъэсыбэрэ Тэхъутэмыкъое районымкIэ совхозэу «Прикубанскэм» иэкономист шъхьаIагъ. Районым культурэмкIэ и Унэ ифольклор ансамблэу «Ащэмэз» зыфиIорэм адыгэ орэдыжъхэр ыгъэжъынчэу къыщиIуагъэх. «Адыгэ макъэм» инибджэгъушIоу зэрэщытми тыщыгъуаз. Ар ренэу къыретхыкIы.

Ащ ыуж къакIорэр ХъутIыжъ Арамбый ары. Ахэм анахыкIэр Рэмэзан. Ар ныбэм илъыгъ ятэу ХьакIэмызэ идунай зехъожьым. Гурыт еджапIэр 1954-рэ илъэсым къызехым псэолъэшI сэнэхьат зэригъэгъоти, бэрэ ащ рылэжьагъ, Октябрьскэ чырбыщгъэжъэ заводым имастерыгъ, нэужым Тэхъутэмыкъуае дэт хьалыгъугъэжъэ комбинатым бэрэ Iоф щишIагъ. Мы лъэхъаным пенсием кIуагъэу чылэм щэпсэу.

— ТикIэлэгъум анахь илъэс къинхэм такъыхиубытэзэ къэтхьыгъ, — икъэIотэн къыригъажьэ ХъутIыжъ Арамбый. — Сакъыхиубытагъ 1933-рэ илъэсым щыIэгъэ гъэблэшхом, нэмыц техакIохэм къыташIылIэгъэгъэ зэо жъалымым, 1947-рэ илъэсым щыIэгъэ гъаблэми. Арышъ, къинэу тпэкIэкIыгъэр зэкIэ къэIотэжьыгъуай, къэптхыжьыгъэкIи непэрэ ныбжьыкIэхэм къагурыIощтэп, Алахьыми ар ареръмыгъэлъэгъу. Тшхын щыIагъэп, зыщытлъэн дгъотыщтыгъэп, сшынахьыжъ Ерыстэм еджэщтыгъ, сянэ тхьамыкIэу шъэожъыищэу тыкъызылъэхьагъэм тигъэшхэн, тифэпэн, тыригъэджэн фэягъэ. Сянэ колхозым хэтыгъ, трудодень зэрэфатхырэм нэмыкIыкIэ къырат щыIагъэп. Чэщрэ тяни сэри конторэм тащэщтыгъ, «хьакъулахьхэр къэошътых, займэм шъукIатх» къытаIощтыгъ.

Джары Арамбый IофшIэным пасэу зыкIыфежьэгъагъэр, янэ IэпыIэгъу фэхъунэу зыкIыригъэжьэгъагъэр. ХьыаблэкIэ ипыбджэгъущтыгъэхэу Теуцожь Андзаурээ Наурзэкъо Щухьаибэрэ игъусэхэу лъэслъэбыIоу, цокъэзэкIэдэ зэIэтхьыгъэхэм алъапэхэр къарыщхэу НэчэрэзыекIэ чIэкIыхэти, Едэпсыкъое темэнышхор зэпачыти, шэбэнэхьэблэ паромымкIэ Пшызэ икIыхэти, Краснодар кIощтыгъэх. Ащэнэу ахыщтыгъэх щэр, тхъур, ракхэр, нэмыкIэу агъотыхэрэр.

1938-рэ илъэсым Арамбый еджапIэм чIэхьагъ. 1942-рэ илъэсым нэмыцхэр къызэкIохэм я 4-рэ классыр къыухыгъагъ. ЯкIэлэегъэджагъэр ХьакIэко Аминэт. Нэмыцхэр зыдафыжьхэм еджэным пидзэжьи, 1946-рэ илъэсым я 7-рэ классыр къыухыгъ. Къыдэзыухыгъагъэхэр Блэгъожъ Зулкъарин, БлэнэгъэпцIэ Хьамед, Хьэшхъуанэкъо Рэмэзан. Ахэр Миекъуапэ еджэнхэу кIуагъэх, ежь ащ фэдэ амал иIэпти, Джэджэхьабли гурыт еджапIэ дэтыгъэпти, колхозым Iоф щишIэнэу хэхьагъ.

— Сызфагъэзагъэу сымышIагъэ щыIэп, — ипсалъэ лъегъэкIуатэ Арамбый. — А лъэхъаным джырэ фэдагъэп, кIо зыдаIорэм тыкIощтыгъ, шIэ зыфаIорэр тшIэщтыгъ, тыкIэлагъ, тыпсынкIагъ. Къоджэ советми Iофтабгэу сыIутыгъ, комбайнерэу Тыгъужъ Къаспэлэти штурвальнэу сыриIагъ, трактор бригадэм прицепщикэуи сыIутыгъ, нэужыми учетчикэу Iоф сшIагъэ.

Джарэущтэу илъэситIо Iоф ышIагъэу 1949-рэ илъэсым Пэнэжьыкъое гурыт еджапIэм чIахьи, ащ кIозэ я 8-рэ классыр къыщиухыгъ. Нэужым Джэджэхьаблэ гурыт еджапIэр къызыщызэIуахым ащ чIэхьажьи, 1953-рэ илъэсым къыухыгъ. Къыдеджэгъэхэ Тыгъужъ Борисэ, Гусэрыкъо Теуцожь, нэмыкIхэри игъусэхэу Миекъуапэ кIуагъэх, Адыгэ пединститутым ифизмат чIэхьагъэх. Ащ щеджэфэ шIэныгъэ кууххэр зэрэзэригъэгъотыщтым Арамбый зэрилъэкIэу зэрэпылъыгъэм имызакъоу, общественнэ IофшIэнхэми чанэу ахэлажьэщтыгъ, спортым, анахьэу волейболым, пылъыгъ. А лъэхъэнэ чыжьэм ныбджэгъу къыфэхъугъэгъэхэ студентхэу, джы лъэпкъ гъэзетым иредакцие щылэжьэхэрэ журналистхэу ЛIэхъусэжъ Хьаджэрэтбыйрэ НэпшIэкъуй Заурэрэ щыгъупшэхэрэп, телефонкIэ зэфытеох, зэIокIэх, зэрыгущыIэнхэ икъун агъоты.

1958-рэ илъэсым институтыр къызеухым физикэмкIэ ригъэджэнхэу IофшIэныр щыригъэжьагъ икъоджэ гупсэу Джэджэхьаблэ дэт гурыт еджапIэм. Ащ нэужым Аскъэлае агъакIуи, зы илъэсрэ щыригъэджагъэх. А лъэхъаным ригъэджагъэхэу, щымыгъупшэхэу шIукIэ ыгу къэкIыжьыхэрэм ащыщых Емыж Нурбый, ХъокIон Андзаур, Алышэ Заур.

1963-рэ илъэсым ичылэ къыгъэзэжьи, 1987-рэ илъэсым пенсием окIофэ лIэшIэгъу щанэрэ физикэмкIэ ригъэджагъэх, ищытхъу аригъаIозэ Iоф ышIагъ.

КОРР.: Адэ ащ фэдиз илъэсхэм Джэджэхьаблэ еджапIэм Iоф зыщыошIэм о предметэу ябгъэхьыщтыгъэр шIу зэбгъэлъэгъугъэхэу, ащкIэ шIэныгъэ дэгъухэр зэбгъэгъотыгъэхэу, кIэлэегъэджэ сэнэхьатыр къыхэзыхыгъэхэу, уилъагъо тебгъэхьагъэхэу зигугъу къэпшIын плъэкIыщтхэр хэтха? Уащыгъупшэрэба, къыпфытеоха?

ХЪ. А.: Ахэр бэ мэхъух. ЗэкIэми ацIэ къесIошъунэп. Ау физикэмкIэ дэгъоу еджэщтыгъэхэм ащыщых Гусэрыкъо Хъызыр, Джармэкъо Рэмэзанэ, кIэлэегъаджэ хъугъэ Пэнэшъу Азмэт, ХъокIо Нэфсэт, Апсэлямэ Саныет, нэмыкIыбэри. Сащыгъупшэрэп, саIукIэмэ къысфэчэфых, садэжь къыдахьэх, пчыхьэзэхахьэ горэ яIэ зыхъукIэ сырагъэблагъэ. Лъэшэу сафэраз езгъэджагъэхэм.

ИкIэухым къэIуагъэмэ хъущтыр Арамбый кIэлэегъаджэу Iоф ешIэфэ общественнэ IофшIэнхэм чанэу ахэлажьэзэ къызэрихьыгъэр ары. Гурыт еджапIэм ипрофком илъэс зэфэшъхьафхэм итхьамэтагъ, ипартбюро исекретарыгъ, лекторэу щытыгъ. Пенсием зэкIом тIысыжьыгъэп, колхозым ивесовщикэу Iоф ышIагъ, нэмыкIэу зыфагъазэрэри ыгъэцэкIагъ. Адыгэ ыкIи Дин хасэхэми ятхьамэтагъ, Джэджэхьэблэ чIыпIэ коим иветеранхэм ясовет аужырэ илъэсхэм итхьамэтагъ. Щытхъу тхылъэу фагъэшъошагъэр макIэп. Медальхэу «Ветеран труда», «За доблестный и самоотверженный труд в период ВОВ» зыфиIохэрэм анэмыкI бгъэхэлъхьэхэри къырапэсыгъэх.

Джащ фэдэу ишъхьэгъусэ ХъутIыжъ Хьалимэти щыIэныгъэ гъогу шIагъо къыкIугъ, IофшIэгъэ дэгъухэри иIэх. Ащ ятэу Шумэн Хьарунэ заом ыпэкIэ автомашинэхэр къызщашIыхэрэ заводэу Лихачевым ыцIэкIэ щытым щылажьэщтыгъ. Янэу Захьирэти Москва Iоф щишIэщтыгъ. А къэлэшхор ары Хьалимэти ышнахьыкIи къызщыхъугъэхэр.

— Заор къызежьэм сятэ дзэм къулыкъу щихьынэу ащагъ, — къытфеIуатэ Хьалимэт. — НКВД-м хэтыгъ. Москва пыир къызекIуалIэм кIэлэцIыкIоу, бзылъфыгъэу, нэмыкIхэу цIыфыбэ къыдагъэкIыгъагъ. Тэри тянэ тыкъыдищи, Iахьылхэу Къэзэныкъуае щыпсэухэрэм, етIанэ Хьалъэкъуаеу тятэ зыщыщым тащыIагъ. Заор аухи сятэ къызегъэзэжьым Москва тищэжьыгъагъ, нэужым ткъош-Iахьылхэм нахь тапэблагъэу Краснодар тыкъэкIожьыгъагъ.

Краснодар дэт гурыт еджапIэу N 13-м ия 7-рэ класс Хьалимэт къызеухым, ащ дэт педучилищым дэгъоу щеджагъ. Нэужым Краснодар пединститутым физикэмрэ хьисапымрэкIэ ифакультет къыухи, илъэситIо Iоф щишIэну Аскъэлае гурыт еджапIэм 1961-рэм къагъэкIуагъ. Нэужым Джэджэхьэблэ гурыт еджапIэм къыгъэзэжьи, пенсием окIофэ апшъэрэ классхэм ащеджэхэрэм физикэмрэ хьисапымрэ аригъэхьыгъ, игугъу дахэкIэ аригъэшIызэ Iоф ышIагъ. Медалэу «Ветеран труда» зыфиIорэри къылэжьыгъ, щытхъу тхылъхэри къыфагъэшъошагъэх.

— Дэгъоу еджэхэу сиIэгъэ кIэлэеджакIохэу, щыIэныгъэм чIыпIэ тэрэз щызыубытыгъэхэу зищытхъу аIохэрэр сщыгъупшэхэрэп, сащэгушIукIы, — еIо Хьалимэт. — Ахэр Уджыхъу Марыет, Дэрбэ Сар, Павел Московченкэр, Бэгугъэ Рахьмэт, Гусэрыкъо Аскэр, КIыкI Щамсэт.

ХъутIыжъ Арамбыйрэ Хьалимэтрэ лъфыгъищ зэдагъотыгъ, зэдапIугъ, дэгъоу рагъэджагъэх, цIыфышIуи хъугъэх. Анахыжьэу Нэфсэт Ростова-на-Дону дэт мединститутыр къыухыгъ, врач-гигиенист, эпидемиолог шъхьаIэу Мыекъуапэ щэлажьэ, Iэшъынэхэм яныс. Заремэ медучилищыр къыухыгъ, апшъэрэ гъэсэныгъи зэригъэгъотыгъ, аптекэм Iоф щешIэ. АнахыкIэу Саидэ Краснодар политехническэ институтыр къыухыгъ, Блэгъожъмэ яныс. Ахэм къакIэхъухьэжьыгъэ пхъорэлъфхэм Арамбыйрэ Хьалимэтрэ лъэшэу ащэгушIукIых. Ахэр зэкIэ тыгъэгъазэм и 5-м къафакIохи, лIэшIэгъунықъо зэдэзыгъэшIэгъэ Арамбыйрэ Хьалимэтрэ дышъэ Iэльынхэр къафахьыгъэх, псаунэу пытэ яIэнэу, бэгъашIэ хъунхэу, ашъхьагъ бэрэ итынхэу къафэлъэIуагъэх.

НЭХЭЕ Рэмэзан.

Сурэтым итхэр: **ХъутIыжъ Арамбыйрэ Хьалимэтрэ япшъашъэрэ япхъорэлъфхэм ащыщхэмрэ ахэсых.**

ЛИТЕРАТУРНЭ-МЭФЭКI ЗЭIУКIЭГЪУ

ЕджакIохэм яхьэкIагъ

2011-рэ илъэсыр Дунэе Черкес Ассоциацием зэлъашIэрэ лъэпкъ тхакIоу МэщбэшIэ Исхьакъ и Илъэсэу ыгъэнэфэгъагъ. Ащ епхыгъэу тхакIом имэфэкI, ыныбжь илъэс 80 зэрэхъугъэр зэфэдэкIэ Адыгэ Республикэм — Мыекъуапэ иеджапIэхэм, Лъэпкъ библиотекэм, АРИГИ-м, районхэм ыкIи адыгэхэр нахьыбэу зыщыпсэухэрэ IэкIыб къэралыгъоу Тыркуем нэсыжьэу игъэкIотыгъэу ащыхагъэунэфыкIыгъ.

Тыгъэгъазэм и 16-м Адыгэ Республикэм икIэлэцIыкIу библиотекэ МэщбэшIэ Исхьакъ имэфэкI ин фэгъэхьыгъэ литературнэ Iофтхьабзэ щыIагъ. Ащ чанэу хэлэжьагъэх библиотекэм иIофышIэхэри я 19-рэ лицееу Мыекъуапэ дэтым иеджакIохэри.

МэфэкI тхылъ къэгъэлъэгъон баеу «Великий мастер слова» зыфиIоу библиотекэм щызэхащагъэм тхэкIошхом илъэсипшI пчъагъэм къыкIоцI ытхыгъэ усэхэр, поэмэхэр, кIэлэцIыкIухэм апае пшысэхэр, повесть ыкIи роман зэфэшъхьафхэр, тарихъ романышхохэр щызэгъэзэфэгъагъэх. Ащ фэдиз творческэ IофшIагъэр зиIэ цIыфыр акъылышхоу, IэпэIэсэныгъэ ин зыхэлъэу зэрэщытым гу лъытэгъоягъэп.

Ежь кIэлэеджакIохэми МэщбашIэм ипроизведениехэм — ипоэзие ыкIи ипрозэ дахыхьыхэрэр ахэтых. Ахэр IупкIэу иусэхэу «Адыгэхэр», «Шъузабэхэр», «Шур» зыфиIохэрэм ыкIи роман пычыгъо гъэшIэгъонхэм ягуапэу къяджэх.

Литературнэ зэIукIэгъоу тхэкIошхор къызэрагъэблэгъагъэр гъэшIэгъонэу зэрэкIощтым, яупчIабэмэ джэуап афэхьоу зэрэщытыщтым хэти еджэнджэшыщтыгъэп.

МэфэкI зэIукIэгъур къызэIуихыгъ ыкIи дахэу зэрищагъ республикэ кIэлэцIыкIу библиотекэм адыгэ литературэмкIэ иотдел иIофышIэу Къат Сусанэ. ЕджакIохэм тхэкIошхор зэряхьакIэр гум къинэжьырэ хъугъэ-шIагъэу къызэрафэхъущтыр къыIуагъ. Классикыр, поэтыр, прозаикыр, тарихълэжьыр ыкIи общественнэ IофшIэкIошхор — МэщбэшIэ Исхьакъ алъэгъун, игущыIэ кIэдэIукIынхэ, упчIэхэр ратынхэ амал зэряIэр насыпыгъэу ылъытагъ. ЦIыфышхом, зэчыинкIэ Тхьэр къызэтагъэм икъэхъукIэ, ищыIэныгъэ, илъэбэкъу пэпчъ шъэфыбэ зэрапылъыр кIигъэтхъызэ, тхакIоу МэщбэшIэ Исхьакъ иилъэсхэм рагъэшIыгъэ гупшысэ зэфэхьысыжьхэмкIэ къадэгощэнэу Сусанэ елъэIугъ, гущыIэр ащ фигъэзагъ.

МэщбэшIэ Исхьакъ нэфыпс лъэшыр къызпыкIутырэ кIэлэцIыкIухэм фэбагъэр бгъэм къыралъхьагъэу, нэплъэгъу зэIухыгъэ хьалэлкIэ, гущыIэ зафэкIэ закъыфигъэзагъ.

Адыгэ литературэр ныбжьыкIэми, итарихъ лъапсэ куоу зэрэкIорэр, нартхэм, фольклорым, урыс классическэ литературэм къапкъырыкIэу щыIэ зэрэхъугъэр къыIуагъ. ЦIыф Iуш акъылышIуабэмэ язэIукIэпIэ унэу хьакIэщым ежь ышъхьэкIэ лъэшэу ишIуагъэ къызэрекIыгъэр, шъэожъыеээ ащ щызэхихыгъэу къыхэхьагъэм зыкъырагъэтIэтагъэу ылъытагъ. Апэрэ усэ цIыкIур зетхым я 3-рэ классым зэрисыгъэр, икъуаджэу Шъхьащэфыжь ихьишъэ, икъоджэгъухэм, класси 7 къоджэ еджапIэу зычIэсыгъэм, янэ-ятэхэм ящыIэкIагъэм, ятэ пасэу зэрахэзыгъэм, янэ ныбжьыкIэу шъузабэу къызэрэнагъэм, нэбгыри 7-м ышщэу 4-р — кIэлиплIыр къызэрэнагъэм, янэкIэ янэжъ-ятэжъхэм зэращэлIэжьхи зэрапIугъэхэм, зэралэжьыгъэхэм, цIыфыгъэ шапхъэм зэрэфащагъэхэм ягугъу къышIыгъ. Иапэрэ кIэлэегъэджагъэу ПщыунэлI Юсыф ихьатыркIэ шIэныгъэм зэрэфэкIуагъэм, Мыекъуапэ къызэкIом педучилищым щезыгъэджэгъэ ХьатIэнэ Айщэт игъэсэгъэ-дэхагъэ щысэ зэрэфэхъущтыгъэм, Москва Литературнэ институтым щеджэфэ шIэныгъэ гъогу шъуамбгъом зэрэтетыгъэм, гупшысэн-тхэн Iофым къызэрэфэкIуагъэм, къыдеджэгъэ ныбджэгъухэу Рождественскэм, Евтушенкэм ыгу чIыпIэ зэрэщаубытыгъэм къатегущыIагъ.

Илъэс 15 ыныбжьэу поэмэу «ЦIыф лъэшхэр» зэритхыгъэр, ащкIэ адыгэ тхэкIо инэу Еутых Аскэр ишIуагъэ къызэрекIыгъэр къыхигъэщыгъ. Хэгъэгу зэошхоу илъэситф Iэпэ-цыпэм тикъэралыгъо щыкIуагъэм хэтрэ цIыф лъэпкъи утын-лыуззэу рихыгъэр сыдигъуи зэрэщымыгъупшэрэр, янэ а илъэс къинхэм итхьаелъэIукIагъэр непи ытхьакIумэ зэритыр къафиIотагъ.

ТхакIом бэ ышIэрэ къодыер арымырэу, щыIэкIэ-псэукIэм хэлъ джэмакъэмрэ цIыфхэм апкъырыкIыгъэ гупшысэхэмрэ зэхишIэу, зэхифэу щытын зэрэфаер кIигъэтхъыгъ. ГущыIэр зэрэIэшэшхор, ар шIум фэбгъэIорышIэн сыдигъокIи зэрэфаер, ежь ышъхьэкIэ къамэм лъыпсыр къыпычъэу къызэримыгъэлъэгъорэр, игупшысэ сыдигъуи шIум фэгъэзагъэу зэрэзэрищэрэр, цIыф лъэпкъхэм азыфагу зэгурыIоныгъэ-зэрэлъытэныгъэ илъыным, Урысые хэгъэгушхом изыкIыныгъэ гъэпытэгъэным, Адыгэ Республикэр мамырэу щыIэным агъэгумэкIэу, а зэкIэ къыухъумэу зэрэтхэрэм къатегущыIагъ.

Уитарихъ шъыпкъэм тетэу пшIэн зэрэфаем анахьэу тхакIор къыщыуцугъ. Итарихъ романхэу «Графиня Аиссе», «Рэдэд», «Мыжъошъхьал», «Хъан-Джэрый» зыфиIохэрэр ытхынхэу зэрэхъугъэхэм, ахэм якъэбар лъапсэ къызыщежьэрэр, гупшысэу апхырищырэр, ахэмкIэ къыIуатэрэр, тигъашIэмэ шIоигъор МэщбашIэм гъэшIэгъонэу, узIэпищэу къыриIотыкIыгъэх. УзэгурыIоным, узэкIэдэIукIыным, узэфэсакъыным щыIэныгъэмкIэ мэхьанэ зэряIэр кIигъэтхъыгъ.

Зы сыхьатым къыкIоцI зэIукIэгъум хэлэжьэрэ кIэлэцIыкIухэм гъэсэпэтхыдабэ ариIуагъ.

Тэ пстэуми Урысыешхор тикъэралыгъо шъхьаIэу, тиунэ инэу тызщызэдэпсэоу зэрэтиIэр, ащ хахьо зэришIыщтым, зыкъызэредгъэIэтыщтым нэбгырэ пэпчъ тыдэлэжьэн зэрэфаер МэщбашIэм ипсалъэ мызэу, мытIоу щыкIигъэтхъыгъ. ЕджакIохэмкIэ еджэныр апэрэ пшъэрылъ шъхьаIэу зэрэщытыр, етIанэ IофшIэкIэ дэгъукIэ Адыгэ Республикэм зыкъызэрэрагъэIэтыщтым иамал зэрагъэгъотын зэрэфаер къагуригъаIоу къадэгущыIагъ. ПшIэрэ Iофым гукIи, шъхьэкIи уепхыгъэ зыхъукIэ, гъэхъагъэхэр зэрэуиIэщтхэр кIигъэтхъыгъ.

Творческэ гухэлъыкIэхэу иIэхэмкIи тхакIор еджакIохэм къадэгощагъ. «А что там за горизонтом?» зыфиIорэ тхылъыкIэр шIэхэу къызэрэдэкIыщтыр къариIуагъ. ШIошъхъуныгъэ уиIэн зэрэфаер, ащ узэрэзэкIиугъуаерэр, тхыгъэ лъапIэу КъурIаныр адыгабзэм зэрэрилъхьагъэр, мы Дунаишхор зы КIочIэ лъэш ыIыгъэу зэрэщытыр, шъэфыбэу зэрэзэхэлъым амыгъэгупсэфэу чэщи, мафи зэрэтхэрэр къыхигъэщыгъ.

ЗэIукIэгъум икIэухым Адыгэ Республикэм икIэлэцIыкIу библиотекэ идиректорэу Наталья Пропастинам мэфэкI зэIукIэгъум лъэшэу зэригъэрэзагъэхэр, десэ ин хэпхэу зэрэгъэпсыгъагъэр къыIуагъ. ТхэкIошхоу МэщбэшIэ Исхьакъ псауныгъэ пытэкIэ, творческэ гъэхъэгъэшхохэмкIэ, гупшысакIэхэмкIэ, тхылъыкIэхэмкIэ IофтхьабзэМ хэлэжьэгъэ пстэумэ ацIэкIэ къыфэлъэIуагъ, илъэси 100 мэфэкIыри, непэ фэдэу, ылъэ тетэу, ыгу изэу къыфэсыныщъ, зэкIэми зэдагъэмэфэкIынэу фиIуагъ, нэпэеплъ-мэфэкI шIухьафтыныр, розэ Iэрамыр, ритыгъэх.

МэщбэшIэ Исхьакъ зэрихабзэу, мэфэкIым хэлэжьэгъэ еджакIо пэпчъ иромапхэу «Графиня Аиссе», «Лазутчик» ыкIи адыгабзэкIэ «Джасус» зыфиIохэрэр афитетхэзэ аритыгъэх.

ГушIогъуабэр къыгъэущэу мэфэкI зэIукIэгъур гъэпсыгъагъэ.

МАМЫРЫКЪО Нуриет.

Сурэтхэр Iэшъынэ Аслъан мэфэкIым къыщытырихыгъэх.

Исэнэхьат щысэтехыпIэу рылэжьагъ

Уишъэф епIощтмэ, цыхьэшIэгъу, хъяр уиIэмэ — пкъэу. Ул узымэ — гукIэгъушI, гъогу утетымэ — ныбджэгъушIу, шIэныгъэм фэбгъазэмэ — упчIэжьэгъу. Мы гущыIэхэр зыфэгъэхьыгъэр Ерэджыбэкъо Джансэт Лыу ипхъур ары. 1931-рэ илъэсым Бжыхьэкъуае къыщыхъугъ. Къызэрыхъухьагъэр лэжьэкIо унэгъо зэгурыIожь, шъхьакIэфэшхо зыфашIыщтыгъэ цIыфхэм ащыщ.

Джансэт псауныгъэ пытэ иIэу, бэрэчэтыгъэр игъэшIэ гъогоу, иунагъо, илъэпкъ, ихэгъэгу хьалэлэу афэлажьэзэ илъэс 80 зэрэхъугъэр тигуапэ.

Тын пстэуми анахь лъапIэр цIыфхэм уалъытэныр, шъхьэкIафэ къыпфашIыныр, уишIушIагъэ ащымыгъупшэныр ары. ЦIыфыгъэр зэрифэшъуашэу зепхьаныр сыдигъуи псынкIэгъо Iофэу щытыгъэп. «Нэбгырэ заулэ горэм адыгагъэ ахэлъкIэ мэхьанэ иIэп, зэкIэми ар яшапхъэ мыхъужьымэ, тIэкIэзыжьын ылъэкIыщт. Жъыгъом шъхьэкIафэ фэтэшIымэ — тыадыг, бзылъфыгъэр дгъашIомэ — тыадыг, хьакIэм дахэу тыпэгъокIымэ — тыадыг, зымылъэкIрэм тыдеIэмэ — тыадыг, тинахьыкIэмэ тафэсакъмэ — тыадыг. Джары сэ сызэреплъырэр адыгагъэм», — еIо теубытагъэ хэлъэу Джансэт.

Джансэт тхылъхэм лъэшэу афэщагъэу щытыгъ. Библиотекэ техникумыр къызеухым, 1954-рэ илъэсым IофшIэныр ригъэжьагъ. Ежь зыщыщ чылэу Бжыхьэкъуае апэрэ библиотекэу къыщызэIуахыгъэм Iоф щишIагъ. Ащ нэужым, 1957-рэ илъэсым къыщегъэжьагъэу 1969-рэ илъэсым нэс, Лахъщыкъое къоджэ библиотекэм Iутыгъ.

Краснодар псыубытыпIэр ашIынэу зырагъажьэм, 1969-рэ илъэсым Лахъщыкъуае библиотекэр къыдахыжьи, поселкэу Адыгейскэм къахьыжьыгъ. 1969-рэ илъэсым къыщегъэжьагъэу 1976-рэ илъэсым нэс поселкэкIэм ибиблиотекэ Iоф щишIагъ. 1976-рэ илъэсым поселкэр къалэ ашIыжьы. 1978-рэ илъэсым Джансэт мэкIожьы гупчэ кIэлэцIыкIу библиотекэм ибиблиотекарь шъхьаIэу. Ащ Iоф щишIэзэ 1984-рэ илъэсым пенсием макIо.

Джансэт иIофшIэн дэгъоу зэригъэцакIэщтыгъэм пае шIухьафтынхэри щытхъу тхылъхэри бэу къыратыгъэх, апэрэ чIыпIэр ренэу хэкуми щиIыгъыщтыгъ, медалькэри къыфагъэшъошагъэх, ыгу етыгъэу, дэмышъхьахэу ипшъэрылъхэр ыгъэцакIэщтыгъэх. Джансэт щысэтехыпIагъ.

Лъытэныгъэ зыфэтшIырэ Джансэт! ЩыIакIэр къэзыгъэдэхэрэ пстэури уигъогогъоу, псауныгъэр насыпрэ уащымыкIэу, угу ифэбагъэ цIыфхэм алъыIэсэу бэрэ, бэрэ ущыIэнэу Тхьэм тыпфелъэIу.

БАТIЭКЪО Хьаджэт.

Адыгэкъал.

ТИЮБИЛЯРХЭР

ЦIЫФ БЭРЭЧЭТ

Ары, лъэшэу цIыф бэрэчэт непэ сикъэлэм зыфэзгъэтхэрэ лIыр. БэшIагъэу ар сэшIэшъ, бэрэчэтыныгъэу апэ еслъэгъулIагъэм хэмыхъуагъэмэ, зи пыч фэхъугъэп. Ныбджэгъу къыпфэхъуным укIэхъопсынэу щыт, зышIэрэри бэ. ШъабэуIэу гущыIэу, гушIогъо щхыпэм ренэу ынэгу къыгъэбжьышIоу, сэмэркъэушIылэу, къэбар гъэшIэгъоныбэмэ уахигъэдэIон ылъэкIынэу щыт цIыф Бэгъушъэ Хьазрэт.

Гурыт еджапIэр къызэриухэу дзэ къулыкъум ащи илъэсищэ къэтыгъ. Ащ ыуж IофшIэпIэ зэфэшъхьафхэм защиушытыгъ, Краснодар дэтыгъэ мэкъумэщ институтым заочнэу щеджагъ. Апэу IофшIэныр щыригъэжьагъ библиотекэм, етIанэ гурыт еджапIэм пионервожатэу иIагъ. Краснодар дэтыгъэ заводышхоу «Октябрэм» ирабочхэм ясатырэ хэтыгъ. Илъэсибл фэдизрэ Теуцожь район автохозяйством идиспетчерыгъ, автомашинэхэм Iоф ягъэшIэгъэнымкIэ ащ иотдел ипэщагъ. Илъэс 30-м итэу КПСС-м и Теуцожь райком иинструктор IэнатIэ къырапэси, илъэсрэ ныкъорэ ар ыгъэцэкIагъ.

— Ащ ыуж пэщэ IэнэтIэ зэфэшъхьафхэм сафэзыщэгъэ гъогум сызытеуцуагъэр, — еIо гукъэкIыжькъэм заритыжьзэ Хьазрэт. — 1968-рэ илъэсым цIыфхэм яфэIо-фашIэхэр афэгъэцэкIэгъэнхэм фэгъэзэгъэ Теуцожь район комбинатым пащэ сыфашIы. А лъэхъаным районитIоу зэхагъэхьажьыгъэхэм ащыпсэурэ цIыфхэм яфэныкъуагъэхэр афэгъэцэкIэгъэнхэм мэхьанэ ин ратыщтыгъ.

Илъэситф игъашIэ щыщэу а IэнатIэм игъэцэкIэн Бэгъушъэм фигъэIорышIагъ. Илъэс 30-м ехъу тешIэжьыгъэми, а уахътэр шIукIэ ыгу къэкIыжьы, фызэшIокIыгъэм лъэшэу егъэрэзэжьы. Илъэситфым къыкIоцI районым игъунэпкъэ шапсыгъэ къуаджэу Хьацтыку къыщыкIэдзагъэу Гъобэкъуае нэс къызэлъызыубытырэ шъолъыр иным хэхьэрэ псэупIэ чIыпIэхэм цIыфхэм яфэIо-фашIэхэр ащызыгъэцэкIэщтхэ унэхэр ащашIыгъагъэх. Тэхъутэмыкъуае, Пэнэжьыкъуае, Щынджые ащ фэдэ унэшхохэр ащагъэпсыгъагъэх, АдыгэкъалэрэИнэмрэ ащырагъэжьэгъагъ. АфэгъэцэкIэгъэн фэе фэIо-фашIэхэр зыщаIахьырэ комплекс чIыпIэхэр къуаджэхэу Афыпсыпэ, Псэйтыку, Джэджэхьаблэ, Гъобэкъуае, Аскъэлае, къутырэу Шевченкэм къащызэIуахыгъагъэх. Адыгэкъалэрэ Лъэустэнхьаблэрэ лъэкъопылъхьэхэр зыщашIыщтхэ цехи зыщагъэцэкIэжьыщтхэ цеххэр ащагъэпсыгъэх. Ар зэкIэ лъапсэ фэхъущтыгъ къэолIэрэ пстэури гъэрэзэгъэным.

Хьазрэт зипэщэ район комбинатым IофшIэныр зэрэщызэхэщагъэм, гъэхъагъэу щашIыхэрэм хэкуми, краими, зэпхыгъэ министерствэми осэшIу къащыфашIыщтыгъ. Гъэхъагъэхэр ашIынхэм зипэщэ IофышIэхэр фызэхэзыщэнхэ зылъэкIырэ Бэгъушъэри шIукIэ хагъэунэфыкIыгъ, «Отличник службы быта» зыфиIорэ щытхъуцIэр къыфагъэшъуашэ.

ГъэшIэгъонэу щытыр зыщыкIын чIыпIэхэу къэпIэтыжьын фаехэм IэнатIэхэр къызэращыфагъэзэщтыгъэхэр ары. Ауж къинагъэр къыдищыжьын, пэрытхэм ахигъэуцожьын фаеу охътэ макIэп къекIугъэр.

Апэу къедгъэжьэн 1973-рэ илъэсым ищылэ мазэ икъоджэ гупсэу Аскъэлае дэтыгъэ колхозэу Кировым ыцIэ зыхьыщтыгъэм тхьаматэу къызэрагъэкIожьыгъагъэмкIэ. ХъызмэтшIапIэр а лъэхъаным районымкIэ ауж къинэхэрэм ащыщыгъ.

— Уикъуаджэу дэгъоу узщашIэрэм ущытхьамэтэныр зы лъэныкъомкIэ псынкIагъоп, шIуагъэ къыкIакIоу цIыфхэм Iоф ябгъэшIэным пае зыгу хэбгъэкIыни къыхэкIыщт, — еIо Хьазрэт. — Ащ дакIоу, уикъуаджэ пфэлъэкIыщтыр зыщыфэпшIэн чIыпIэ узэриуцуагъэм пкIуачIэ къыхегъахъо, узшъхьамысыжьэу Iоф пшIэным уфегъэблы.

Колхоз тхьамэтэ IэнатIэр илъэси 9 зыщигъэцэкIагъэ уахътэм къуаджэм щызэшIуахыгъэхэм, ягубгъохэр гъэбэжъулъэу зэрэщытыгъэхэм, гъэхъэгъэшIоу яIагъэхэм Хьазрэт къатегущыIэ зыхъукIэ, ащ фэдизыр зыфызэшIокIыгъэ лэжьакIохэм ядэхэ зэпимыужь пIуатэ пшIоигъо охъу.

Чэм 1100-рэ ыкIи шкIэ 342-рэ зыщахъущтхэ комплекс зэтегъэпсыхьагъ, былымышъхьэ 800 зыщагъэпщэрыщт кIэкъырхэр агъэпсыгъагъэх. Къуаджэм къыдэтэджагъэх колхоз правлением зычIэтыщт унэу тIоу зэтетыр, культурэм иунэу нэбгырэ 400 зычIэфэщтыр, тIоу зэтет унэу кIэлэеджэкIо 900 зыщеджэщт еджапIэр зычIэтыщтыр, машинэ 50 зычIагъэуцон алъэкIыщт гаражыр. ХъызмэтшIапIэм итрактор бригадэ уцупIэхэм техникэр зыщагъэцэкIэжьыщт мастерскойхэр, механизаторхэм зызщагъэпсэфыщт унэхэр ащагъэпсыгъэх. Къуаджэм кIоцIырычъырэ псыхъо цIыкIоу Марте цIыфхэм ящыкIэгъэ шъыпкъэу щыт лъэмыджитIу тыралъхьагъ. Псэу зэшъощтхэмкIэ чылэм дэс унэгъуабэ къиныгъо чIыпIэ зэрифхэрэр къыдалъыти, артезиан скважинэ агъэуцугъ, унагъохэм азыныкъом ехъум псэу ящыкIагъэр аIэкIагъэхьагъ. Телефон номер 50 зиIэ станцие къуаджэм дагъэуцуагъ. Аскъэлаерэ къутырэу Краснэмрэ зэзыпхырэ гъогум асфальт тыралъхьагъ. Тутынэу алэжьырэр машинэкIэ аблэу агъэпсыгъ, чэщызымафэм тутын тоннитIу къэзыгъэгъурэ линие атIупщыгъ. Бэ джащ фэдэу тхьаматэр икIэщакIоу ыкIи иззэхэщакIоу зэшIуахыгъэр.

— А илъэсхэм афэдэу тикъоджэ колхоз лэжьыгъэ зэфэшъхьафхэм якъэгъэкIынкIи, былымхъуным къыкIэкIорэ гъомылапхъэхэм якъэхьыжьынкIи шIукIэ ыцIэ раIоу ыпэкIи ыужкIи уахътэ къыхэкIыгъэп, — еIо Бэгъушъэм.

А лъэхъаным аскъэлэе колхозэу Кировым ыцIэкIэ щытыгъэм коцым центнер 40-м ехъу, хьэм центнер 35-рэ, натрыфым центнер 70-м нэс гектар телъытэу къазырахыкIэ, ащ фэдизэу агъэшIагъощтыгъэ. Бжьыхьасэхэу ыкIи гъэтхасэхэу лэжьыгъэ къэзытыщтыгъэхэм афэшъхьафэу, илъэсхэр къыхэкIыщтыгъэх горошкэ шхъонтIэ тонн 900, витамин зыхэль къэб тонн 1000 колхозым щаугъоижьэу. Мы пчъагъэхэри цIыкIугъэхэп а уахътэмкIэ.

Ащ фэдэ гъэхъагъэхэр арых къызкIэкIуагъэр «ЧIыгулэжьыным икультурэ зыщиин колхоз» зыфиIорэ щытхъуцIэр къафаусыныр. Колхозым илэжьэкIо пэрытхэм ащыщхэм къаратыгъэх наградэхэр, ежь Бэгъушъэми орденэу «Щытхъу Тамыгъэр» къыфагъэшъошагъ.

Былымхъуным иIофи дэигъэп. Лэу ыкIи щэу къахьыжьыщтыгъэмкIэ районым иколхозхэм апэ имытыгъэхэмэ, ауж къинэщтыгъэхэп. Лыри щэри къаралыгъом IэкIэгъэхьэгъэнхэмкIэ къафагъэуцурэ планхэр ренэу къехъоу агъэцакIэщтыгъэх. Чэм телъытэу илъэсым щэу къахьыжьыщтыгъэр килограмм 2800-м къыщыкIэу къыхэкIыщтыгъэп.

Тхьаматагъор зегъэтIылъым къуаджэу Тэхъутэмыкъуае дэтыгъэ хьалыгъугъэжьэ заводэу Хьазрэт зыдагъэкIуагъэми иIофхэр дэигъэх. Оборудованиеу ащ чIэтыр жьы хъугъагъэ, хьалыгъоу къыщагъажъэщтыгъэри мэкIагъэ. Апэрэ Iофэу Бэгъушъэм ащ щигъэцэкIагъэр заводыр дэгъу дэдэу зэраригъэгъэцэкIэжьыгъэр, оборудованиякIэ зэрэчIигъэуцуагъэр ары. Ащ ыуж чэщ-зымафэм хьалыгъу тонн 18 заводым къыщагъажъэ хъугъагъэ.

Илъэс пчъагъэрэ аскъэлэе кIалэр Тэхъутэмыкъуае щылэжьагъ. Ащ икIалэхэр щеджагъэх. Унагъом исхэм Аскъэлае фэдэу ячылэ хъугъэ Тэхъутэмыкъуае, унэ дэгъуи ащ щырaI, непи ащ щэпсэух.

Ащ щиухыгъэп IэнэтIэ зэблэхъуныр Бэгъушъэм. 1985-рэ илъэсым агъакIо Хъыдыжъ дэтыгъэ совхоз-заводэу эфир дагъэм икъэшIын пылъыгъэм. Ащи хэхъоныгъэшIу регъэшIы. КъушъхьэлъэпэчIыпIэу щытыгъ нахь мышIэми, лэжьыгъэу щашIэхэрэр щагъэбагъощтыгъэх. БылымхъунымкIи Апшеронскэ районым апэрэ чIыпIэр щаубытыщтыгъ. Псэолъэ дэгъухэри: нэбгыри 120-рэ зыщаIыгъын алъэкIыщт садик, рабочхэр щыпсэунхэу унэгъо тIурытIоу зычIэсыщтхэ унищ, фельдшер-акушер пункт арегъэшIых. Мыззу, мытIоу партием икрайкомрэ крайисполкомымрэ язэIэпахырэ быракъхэр ыкIи щытхъу тхылъхэр къафагъэшъуашэх. Къэгъэгъэ къэгъэкIыным федэу пылъыр къызыгурыIогъэ Хьазрэт ихэку гупсэ щыщ къуаджэу Лъэустэнхьаблэ КощхьэблэрайонымитсовхоззаводэуЭлитым фэдэ щигъэпсынэу рехъухьэ. АщкIэ къыдырагъашт партием ирайком исекретари, «Севкавглавкэфир» зыфиIорэм ипащи. А Iофыр партием ихэку комитет исекретарь зылъэIэсым къафидагъэп. Джарэущтэу федэшхо къэзыхьыщт Iофыгъоу рихьыжьагъэр Бэгъушъэм къыдагъэхъурэп.

ИчIыпIэ гупсэу зыщапIугъэм къэкIожьы зышIоигъо Хьазрэт 1988-рэ илъэсым партием ирайком къещэжьы ПэнэжьыкъоегъомылэпхъэшI комбинатым. Директор зыфэхъугъэ комбинатым а лъэхъаным узэрэщытхъун шIагъо щыIагъэп, сомэ миллионитIу чIыфэу телъыгъ. Ащи Iофхэр щызэпигъэфэнхэр ышшэ Хьазрэт ифагъ. Контора ныкъошIыр аригъэухыжьыгъ, нэбгырэ 50 щышхэнхэ алъэкIынэу шхапIэ аригъэшIыгъ. ХьалыгъугъэжьапIи къызэIуихыгъ. Пэнэжьыкъуаерэ Адыгэкъалэрэ тучанхэр ащагъэпсыгъэх. Комбинатым иIэшIу-IушIушI цех Iоф ышIэу ригъэжьагъ. Лэжьыгъэ тонни 100 зычIэфэщт, продукциеу къашIырэр зыщаIыгъыщт псэуалъэхэр аригъэшIыгъэх. Комбинат щагумрэ ар зытет урамымрэ асфальткIэ апкIагъэх. Газыр комбинатым къыращэлIэнэу рагъэжьагъ. ЯлэжьакIохэм пкIэ хэмылъэу щэджэгъуашхэ арагъэшIыщтыгъ. А пстэум яшIуагъэкIэ къыдагъэкIырэ продукцием ибагъэ хэпшIыкIэу хагъэхъуагъ.

Икъуаджэу Аскъэлае къыгъэзэжьынышъ, ятIонэрэу колхоз тхьамэтэ IэнатIэм Хьазрэт IуцожьынфаеухъугъэЕжь ыуж чылэм тхьамэтитIу щызэблахъугъ, колхозым иIоф нахь дэи хъущтыгъ. Рагъажьэ ар зэбгырахыжьэу. Техникэу къафэнэжьыгъэ щыIэп, былымэу яIагъэми бэу къыщыкIагъ. Газыр къуаджэм къэщэгъэным ыуж икIыжьыгъэх. Колхозыр зэрэзэбгырызырэм зыгу ыгъэкIодыгъэ къоджэдэсхэр Адыгеим и Президент дэжь кIуагъэх елъэIунхэу ячылэ кIалэу Бэгъушъэ Хьазрэт тхьаматэ къафашIыжьынэу.

Аскъэлае къоджэ зэIукIэшхо щэкIо. Ащ хэсыгъэхэм ащыщ къызэриIотэжьырэмкIэ, къоджэдэсхэр зыфэягъэхэр Хьазрэт тхьаматэу хадзыжьыныр арыгъэ. Ежьыр ащ еуцуалIэщтыгъэп.

Сэ мы Iофым сыхэжъугъэкI, — къыщиIуагъ зэIукIэм Хьазрэт. — Тхьаматэ хъунхэу чылэм кIэлабэ дэс, тхьашъуегъэпсэу сцIэ къызэрешъуIуагъэмкIэ.

— О уиIоф дэгъуми, тэ зи дэгъоу тиIэп, — зэIукIэм хэсхэм ащыщ къыхэджыкIыгъ. — Къуаджэм ущыщ, чIыпIэ къин ифэгъэ уичылэ пфэлъэкIыщтыр фэпшIэн фаеба?

— Сикъуаджэ сэ зыпэсшIын щыIэп, — ыIуагъ Хьазрэт. — Сикъоджэгъухэми лъытэныгъэшхо афэсэшIы.

ЗэIукIэм щызэдаштагъ шъхьэихыгъэ шIыкIэм тетэу ежьхэр зыфаехэм аIэ фаIэтынэу. ЗэкIэми Бэгъушъэ Хьазрэт аIэ къыфаIэтыгъ.

Джарэущтэу икъоджэгъухэм цыхьэшхо къыфашIи, Хьазрэт колхоз тхьаматэу хадзыгъ. Ар зэрагъэуцогъэ чIыпIэр псынкIагъэп. ЗыдигъэззэжьыгъэрколхозозыгъэIонэухэлъыжьыгъэщыIагъэпБылымышъхьэ минищ къызтыринэгъэгъэ фермэм хьыбэй дэдэхэу шъхьэ 500-м нахьыбэ тетыжьыгъэп, комбайнэ 20-м щыщэу 4, трактор 50-м щыщэу 8 къэнэжьыгъагъэр. Былымхэм арагъэшхыни яIэжьыгъэп.

ХэкIыпIэу къыгъотыщтхэм ягупшысэмэ, зигъо IофшIэнхэм лэжьакIохэр афызэхищэхэзэ, а илъэс зытIум ашIагъэр макIэп, ау колхозыр зыпкъ зэрибгъэуцожьын щыIагъэп.

Джарэущтэу лIыпкъым зиуцуагъэм щегъэжьагъэу Бэгъушъэ Хьазрэт зи къызтыримыгъанэу Iоф ышIагъ, пащэ зыфашIырэ лэжьакIохэм дэгъоу агурыIуагъ. Ау ышIагъэр зэкIэ ежь изакъоу къыдэгъэхъоу ылъытэрэп. ЗыдэлэжьагъэхэуIэпыIэгъушIу къыфэхъугъэхэу зыцIэ къыриIохэрэм ащыщых Хъут Рэщыдэ, ЛIыхэсэ Мухьдинэ, Къатмэс Бирам, ЛэупэкIэ Аслъан, нэмыкIхэри. Анахь къахигъэщхэрэм ащыщ Бэрэдж Нухьэ.

Хьазрэт иIофшIагъэхэм щытхъоу къыфахьыгъэр макIэп. Ащ ишыхьатых Лениныр къызыхъугъэр илъэси 100 зэрэхъугъэм фэгъэхьыгъэ юбилей медалыр, «РСФСР-м фэIофашIэхэр гъэцэкIэгъэнхэмкIэ иотличник», «IофшIэным иветеран» зыфиIохэрэ медальхэр, АР-м и Парламент и Щытхъу тхылъ, нэмыкIхэри.

Синыбджэгъужьэу Хьазрэт, илъэс 75-рэ щыIэныгъэ гъогу шIагъо къызэпычыгъ. Уипсауныгъэ уигъэразэу, уибын ихьар фэшъхьаф умылъэгъоу, угукIэ узыфаем пIэкIэ улъыIэсэу ущыIэнэу пфэсэIо.

ЛIЭХЪУСЭЖЪ Хьаджэрэтбый.

ИСКУССТВЭМРЭ НЫБЖЬЫКIЭХЭМРЭ

СурэтхэмкIэ музыкэр уагъашIэ

Глинкэ ыцIэ зыхьырэ музееу Москва дэтым сурэтышI ныбжьыкIэмэ язэнэкъокъоу «Музыкэм тылъэIэсы» зыфиIорэр зэхищагъ. Хэгъэгум ишъолъырхэр ащ хэлэжьагъэх. ХагъэунэфыкIырэ чIыпIэхэр къыдэзыхыгъэмэ Адыгэ Республикэм икIэлэеджакIохэр ащыщых.

Адыгэ Республикэм и Лъэпкъ музей идиректорэу Джыгунэ Фатимэ хэгъэгум исурэтышIмэ язэнэкъокъу щытхъуцIэхэр къыщыдэзыхыгъэмэ афэгушIуагъ. Музыкэмрэ сурэтымрэ зэрэзэпхыгъэхэм мэхьанэ ритызэ, кIэлэеджакIохэм ягупшысэхэр искусствэм иамалхэмкIэ къызэраIотагъэм осэ ин фишIыгъ.

СурэтышIмэ язэнэкъокъу Адыгеим зыщызэхащэм, IофшIэгъэ анахь дэгъухэр къыхахыгъэх, нэужым Москва агъэхьыгъэх.

— Тиреспубликэ щыщ кIэлэеджэкIо 11 зэнэкъокъум хэлэжьагъэр, — къеIуатэ Лъэпкъ музеим наукэмкIэ иIофышIэу Сыджыхь Маринэ. — ЗэкIэ тикIэлэеджакIохэм шIухьафтынхэр къафашIыгъэх. Дипломхэр, щытхъу тхылъхэр къызыфагъэшъошагъэхэр тизэIукIэгъу къедгъэблэгъагъэх.

Полина Шустовам апэрэ чIыпIэр къыдихыгъ. Анна Гордеевамрэ Изабелла Лазарянрэ ящэнэрэ чIыпIэхэр къафагъэшъошагъэх. Полина Шустовамрэ Анна Гордеевамрэ къызэрэтаIуагъэу, сурэт ашIыныр якIас. Искусствэм ишIуагъэкIэ музыкэм нахь фэщагъэ хъугъэх.

Джыгунэ Фатимэ хагъэунэфыкIырэ чIыпIэхэр къыдэзыхыгъэмэ дипломхэр, щытхъу тхылъхэр аритыжьыгъэх.

Сурэтым итхэр: **Полина Шустовар, Сыджыхь Марин, Анна Гордеевар.**

БОЕВОЕ САМБЭР

Медали 7-р макIа?

Урысые Федерацием и Къыблэ шъолъыр боевое самбэмкIэ изэнэкъокъу Ростов-на-Дону щыкIуагъ. Адыгэ Республикэм испортсменхэм бэнэпIэ алырэгъухэм медальхэр къащыдахи, нэмыкI зэIукIэгъухэм зафагъэхьазырэу аублагъ.

Адыгеим икомандэ пэщэныгъэ дызезыхьэгъэ тренерэу Тыгъужъ Алый тызэрэщигъэгъозагъэу, тиспортсменхэм хэпшIыкIэу яIэпэIэсэныгъэ хагъахъо. ХагъэунэфыкIырэ чIыпIи 7 Адыгеим ибэнакIомэ къыдахыгъ.

Хъот Артур, кг 52-рэ, тренерыр Тыгъужъ Алый, Сайдрахмонов Мустафа, кг 68-рэ, тренерыр Хьэпэе Арамбый, ХьэкIэлI Рустам, кг 90-рэ, тренерхэр Хьэпэе Арамбыйрэ Хьэпэе Хьамидэрэ, Тыгъужъ Алый, кг 100-м къехъу, тренерыр Хьэпэе Хьамид. ЗыцIэ къетIогъэ спортсменхэм апэрэ чIыпIэхэр къыдахыгъэх.

Бэрчэт Мурат, кг 62-рэ, тренерыр Тыгъужъ Алый, ЛIэрыкъо Мурат, кг 74-рэ, тренерыр Хьэпэе Арамбый, ятIонэрэ чIыпIэхэр къахьыгъэх. Абазэ Ислъам, кг 100, тренерыр Хьэпэе Хьамид, ящэнэрэ хъугъэ.

ХагъэунэфыкIырэ чIыпIэхэр къыдэзыхыгъэмэ Урысыем изэнэкъокъу зыфагъэхьазыры.

Адыгеим испортсменхэу боевое самбэмкIэ медальхэр къыдэзыхыгъэхэмрэ тренерхэмрэ.

БАСКЕТБОЛ. АПШЪЭРЭ КУПЫР

ХьакIэр бысым зыхъукIэ...

«Динамо-МГТУ» Мыекъуапэ — «Динамо-Политех» Курск—94:86 (26:28, 10:17, 27:25, 31:16).

Тыгъэгъазэм и 24-м Мыекъуапэ щызэдешIагъэх.

Зезыщагъэхэр: С. Чуб — Краснодар, М. Шмидт — Волгоград, А. Белоножкин — Волжский.

«Динамо-МГТУ»-м щешIагъэхэмрэ очко пчъагъэу къахьыгъэмрэ: Тусиков—22, Вагнер—4, Гапошин—13, Иванов—13, Хьакъун—2, Тыу—12, Хмара—17, Степанов—11, Долгополов, С. Синельников.

ХьакIэр ешIапIэм бысым зыщыхъукIэ, уенэкъокъуныр IэшIэхэп. Очко 15-кIэ Курскэ испортсменхэр тикомандэ ыпэ итхэу уахътэ къыхэкIыгъ. Аужырэ такъикъи 10-м «Динамо-МГТУ»-м тигъэгушIуагъ. Илья Хмарэ зэкIэлъыкIоу тIогъогогъо очкоуи 3 дзыгъохэр хъурджанэм регъафэх. Антон Тусиковымрэ Тыу Георгийрэ пчъагъэм хагъахъо. Тикомандэ икапитанэу Сергей Ивановыр щит чIэгъым дэгъоу зэрэщыбанэрэм дакIоу, хъурджанэм Iэгуаор редзэ. Артем Гапошиным зэхэщэн Iофыгъохэр цыхьэшIэгъоу ыгъэцакIэхэзэ, хъурджанэм Iэгуаор ридзэнэуи игъо ефэ.

ЕшIэгъум ащ фэдэ къэгъэзапIэ фэхъущтми хьакIэмэ ашIэгъахэп. Адыгеим испортсменхэр жьыр акIэтэу ешIэщтыгъэх, хьакIэхэр зэрэпшъыгъэхэр зэIукIэгъум къыщылъагъощтыгъ.

КIэлэ лъхъанчэу Илья Черновыр дахэу, цыхьэшIэгъоу ешIэщтыгъ. Алексей Адедиран очко 25-рэ ригъэкъугъ. ТиухъумакIохэр ыгъэплъэхъухэзэ Александр Еровиченкэм тIогъогогъо зэкIэлъыкIоу хъагъэм Iэгуаор ридзагъ.

«Динамо-Политехым» ибаскетболисти 6 ныIэп ешIэгъум хэлэжьагъэр. А. Завьяловыр такъикъитIу ныIэп зэрешIагъэр — ар ахэтлъытэрэп. ХьакIэмэ кIуачIэу яIэр къызыфагъэфедэщтыгъ, бысымхэр текIоныгъэм икъыдэхын фэбэнэнхэм фэмыхьазырхэу къытщыхъугъ. Тиспортсменхэр бащэрэ хэукъощтыгъэх, Iэгуаор чIыпIэ «зэщизым» щычIанэщтыгъ. Арэущтэу уешIэзэ, «Динамо-Политехым» фэдэ командэм утекIон плъэкIыщтэп.

«Динамо-МГТУ»-р апшъэрэ купым апэрэ чIыпIи 4-р щызыIыгъмэ ащыщ. Щылэ мазэм и 17—18-м тибаскетболистхэр Ставрополь икомандэ Мыекъуапэ щыIукIэщтых. «Динамо-МГТУ»-м итренер шъхьаIэу, АР-м изаслуженнэ тренерэу Андрей Синельниковым зэрилъытэрэмкIэ, тиспортсменхэм яIэпэIэсэныгъэ хагъэхъон, нахьыбэрэ тагъэгушIон алъэкIыщт.

ЯтIонэрэ ешIэгъур

«Динамо-МГТУ» — «Динамо-Политех» — 72:92 (21:21, 18:22, 11:17, 22:32).

Тыгъэгъазэм и 25-м Мыекъуапэ щызэIукIагъэх.

«Динамо-МГТУ»: Тусиков—6, Вагнер—15, Гапошин, Иванов — 15, Хьакъун—2, Тыу—8, Хмара—20, Степанов—6, Долгополов, С. Синельников.

Апэрэ ешIэгъум ехьыщырэу ятIонэрэ мафэм командэхэр зэдешIэщтыгъэх. ЗэIукIэгъур аухынкIэ такъикъи 8 фэдиз къызэнэм, хьакIэхэр нахьыбэрэ апэкIэ къилъыхэу фежьагъэх.

Гандбол. Суперлигэр

«Адыиф» — «Лада»

Мыекъопэ гандбол бзылъфыгъэ командэу «Адыифыр» Урысыем изэнэкъокъоу суперлигэм щыкIорэм хэлажьэ. Зичэзыу ешIэгъоу тиспортсменкэмэ яIэщтыр Адыгэ къэралыгъо университетым физкультурэмрэ дзюдомрэкIэ иинститут непэ щыкIощт.

«Адыифыр» «Лада» Тольятти дешIэщт. ЗэIукIэр сыхьатыр 17-м аублэщт. Тикомандэ итренер шъхьаIэу, СССР-м изаслуженнэ тренерэу Виталий Барсуковым гандболисткэ заулэ тикомандэ къыригъэблэгъагъ. ЕшIэгъур зыхьыщтыр къэшIэгъуаеу щымытми, зэнэкъокъур гъэшIэгъонэу тикъалэ непэ щыкIощт.

НэкIубгъор зыгъэхьазырыгъэр ЕМТIЫЛЪ Нурбый.

Зэхэзыщагъэхэр:
Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэр, иминистрэхэм я Кабинет

КъыдэзыгъэкIырэр:
Адыгэ Республикэм лъэпкъ IофхэмкIэ, IэкIыб къэралхэм ащыпсэурэ тилъэпкъэгъухэм адыряIэ зэпхыныгъэхэмкIэ ыкIи къэбар жъугъэм иамалхэмкIэ и Комитет
Адресыр: ур.Крестьянскэр, 236

Редактор шъхьаIэр
ДЭРБЭ ТИМУР

Редакцием зыдэщыIэр:
385000, къ. Мыекъуапэ, ур. Первомайскэр, 197.
Телефонхэр:
приемнэр: 52-16-79,
редактор шъхьаIэм иапэрэ гуадзэр: 52-49-44,
редактор гуадзэр-пшъэдэкIыжь зыхьырэ секретарыр: 52-16-77.
E-mail:
adygvoice@mail.ru

Зыщаушыхьатыгъэр:
Урысые Федерацием хэутын IофхэмкIэ, телерадиокъэтынхэмкIэ ыкIи зэлъыIэсыкIэ амалхэмкIэ и Министерствэ и Темыр-Кавказ чIыпIэ гъэIорышIапI, зэраушыхьатыгъэ номерыр **ПИ №10-3892**

Гъэзетым къыхиутыхэрэм мышъыпкъагъэу къахафэхэрэмкIэ къэзытхыгъэхэм пшъэдэкIыжь ахьы. Къатхэхэрэмрэ гъэзетым щылажьэхэрэмрэ яеплъыкIэ зэтемыфэн ылъэкIыщт. Гъэзетеджэхэм къытфагъэхьырэ тхыгъэхэр зэхэтфыхэрэп ыкIи къэзытхыгъэхэм аIэкIэдгъэхьажьыхэрэп.

Зыщыхаутырэр
ОАО-у «Полиграф-ЮГ», 385000, къ. Мыекъуапэ, ур. Пионерскэр, 268

Пчъагъэр
4378
Индексхэр
52161
52162
Зак. 3092

Хэутыным узщыкIэтхэнэу щыт уахътэр
Сыхьатыр 18.00
ЗыщыкIэтхэгъэхэ уахътэр
Сыхьатыр 18.00